

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบประเมินค่าโครงการหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

**แบบประเมินเค้าโครงหลักสูตรเสริม
เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน**

แบบประเมินเค้าโครงหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนฉบับนี้ สำหรับผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ประเมินความเหมาะสม และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรเสริม

แบบประเมินมี 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของเค้าโครงหลักสูตรเสริม

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรเสริม

ขอให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาพิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างๆของหลักสูตรเสริม

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของเค้าโครงหลักสูตร โดยการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของเค้าโครงหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมเพียงใดในองค์ประกอบต่อไปนี้

1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรเสริม
2. วัตถุประสงค์
3. เค้าโครงเนื้อหา
4. กระบวนการจัดกิจกรรม
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดผลและประเมินผล
7. แผนการดำเนินงานกิจกรรมที่ 1-5

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมตามความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ปัญหาและความจำเป็นของหลักสูตรเสริม					
โดยการประเมินจาก					
1.1 ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรเสริม					
1.2 ความสมเหตุสมผลที่ต้องพัฒนาหลักสูตรเสริม					
1.3 ปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม					
1.4 แนวทางในการแก้ปัญหาเหมาะสม					
1.5 หลักการของหลักสูตรนำไปใช้ได้					
ผลการประเมิน					
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม					
โดยการประเมินจาก					
2.1 ความชัดเจน					
2.2 ความเป็นไปได้					
2.3 ความเหมาะสมกับผู้เรียน					
2.4 ความครอบคลุมพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมที่					
ต้องการพัฒนา					
ผลการประเมิน					
3. เนื้อหา					
โดยการประเมินจาก					
3.1 การตอบสนองจุดประสงค์หลักสูตรเสริม					
3.2 การจัดเรียงเนื้อหา					
ผลการประเมิน					
4. กระบวนการจัดกิจกรรม					
โดยประเมินจาก					
4.1 ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุจุดประสงค์					
4.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม					
4.3 การนำไปใช้สอนได้					
4.4 การกระตุ้นการคิดของผู้เรียน					
4.5 ความน่าสนใจ					
ผลการประเมิน					

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5. สื่อการเรียนการสอน					
โดยประเมินจาก					
5.1 ความเหมาะสม					
5.2 การส่งเสริมให้กิจกรรมบรรลุจุดประสงค์ได้					
ผลการประเมิน					
6. การวัดผลและประเมินผล					
โดยประเมินจาก					
6.1 ตรวจสอบการบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรเสริมได้					
6.2 ความเป็นไปได้ในการวัด					
ผลการประเมิน					
7. การประเมินแผนการดำเนินงานกิจกรรมโดยประเมินจากสิ่งต่อไปนี้					
7.1 สารสำคัญมีความชัดเจน					
7.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน					
7.3 วัตถุประสงค์การเรียนรู้เหมาะสม					
7.4 เค้าโครงเนื้อหาช่วยในการบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
7.5 การดำเนินงานกิจกรรมเหมาะสม					
7.6 การดำเนินงานกิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้					
7.7 การดำเนินงานกิจกรรมช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้					
7.8 สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม					
7.9 สื่อการเรียนการสอนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์					
7.10 การวัดและประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ได้					
7.11 การวัดและประเมินผลมีความเป็นไปได้					
ผลการประเมิน แผนที่ 1					
ผลการประเมิน แผนที่ 2					
ผลการประเมิน แผนที่ 3					
ผลการประเมิน แผนที่ 4					
ผลการประเมิน แผนที่ 5					

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ตอนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรเสริม จากการพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรเสริมว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ดังนี้

1. ความสอดคล้องระหว่างปัญหาและความจำเป็นกับหลักการและเหตุผลของหลักสูตรเสริม
2. ความสอดคล้องระหว่างหลักการของหลักสูตรเสริมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม
3. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับโครงสร้างของหลักสูตร
4. ความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างของหลักสูตรเสริมกับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
5. ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนการสอน
6. ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับการวัดผลและประเมินผล
7. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้
8. ความสอดคล้องภายในของแต่ละแผนการดำเนินกิจกรรม มีดังนี้
 - 8.1 ความสอดคล้องระหว่างสาระสำคัญกับวัตถุประสงค์
 - 8.2 ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเค้าโครงเนื้อหา
 - 8.3 ความสอดคล้องระหว่างเค้าโครงเนื้อหากับกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 8.4 ความสอดคล้องระหว่างกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับสื่อการเรียนการสอน
 - 8.5 ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับการวัดผลและประเมินผล

รายการประเมิน	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง
1. ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมกับหลักการและเหตุผลของหลักสูตรเสริม			
2. ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร			
3. ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมกับแนวทางแก้ปัญหา			
4. ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเสริมกับ โครงสร้าง			
5. หลักการของหลักสูตรเสริมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม			
6. หลักการของหลักสูตรเสริมกับ โครงสร้างของหลักสูตร			
7. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับ โครงสร้างของหลักสูตร			
8. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับกระบวนการจัดกิจกรรม			
9. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับการวัดและประเมินผล			
10. โครงสร้างของหลักสูตรกับกระบวนการจัดกิจกรรม			
11. โครงสร้างของหลักสูตรกับการวัดผลและประเมินผล			
12. กระบวนการจัดกิจกรรมกับสื่อการสอน			
13. กระบวนการจัดกิจกรรมกับการวัดผลและประเมินผล			
14. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ในแผนที่ 1			
15. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ในแผนที่ 2			
16. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ในแผนที่ 3			
17. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ในแผนที่ 4			
18. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริมกับจุดประสงค์ในแผนที่ 5			
การประเมินความสอดคล้องภายในของแผนการดำเนินงานกิจกรรมโดยประเมินจาก			
1. สาระสำคัญกับวัตถุประสงค์			
2. วัตถุประสงค์กับเค้าโครงเนื้อหา			
3. เค้าโครงเนื้อหากับกระบวนการจัดกิจกรรม			
4. กระบวนการจัดกิจกรรมกับสื่อการเรียนการสอน			
5. วัตถุประสงค์กับการวัดผลและประเมินผล			
ผลการประเมิน			
19. ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินงานกิจกรรม หน่วยที่ 1			
20. ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินงานกิจกรรม หน่วยที่ 2			
21. ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินงานกิจกรรม หน่วยที่ 3			
22. ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินงานกิจกรรม หน่วยที่ 4			
23. ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินงานกิจกรรม หน่วยที่ 5			

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University

ภาคผนวก ข

- แบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษาเอกชน
- แบบประเมินพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน
มัธยมศึกษาเอกชน

แบบประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

แบบประเมินผลการใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนฉบับนี้ ใช้ประเมินเจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนก่อนการทดลอง (Pre-Test) และหลังการทดลอง (Post-Test) ใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

แบบประเมินมี 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

ตอนที่ 2 แบบประเมินตนเองการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

ขอให้ผู้สอนประเมินเจตคติ และพฤติกรรมของนักเรียนก่อนการทดลอง (Pre-Test) และหลังการทดลอง (Post-Test) การใช้หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแบบประเมินทั้งสองตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน โดยพิจารณาคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด ดังนี้

- ข้อ 1-4 ประเมินเจตคติด้านความมีวินัย
- ข้อ 5-8 ประเมินเจตคติด้านความรับผิดชอบ
- ข้อ 9-12 ประเมินเจตคติด้านความซื่อสัตย์
- ข้อ 13-16 ประเมินเจตคติด้านความประหยัด
- ข้อ 17-20 ประเมินเจตคติด้านความขยันหมั่นเพียร

แบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงบน..... ที่อยู่เหนือวลีนั้น ๆ เพียงแห่งเดียวในแต่ละประโยค

1. ข้าพเจ้ารู้สึกอายที่จะเข้าห้องเรียนสาย

.....

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

2. ข้าพเจ้ามีความนิยมชมชอบต่อการเคารพสิทธิของผู้อื่น

.....

ตรงที่สุด ตรง ก่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

3. ข้าพเจ้าตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเสมอ

.....
ตรงที่สุด ตรง ค่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

4. ข้าพเจ้าเห็นคุณค่าของการเข้าคิวเพราะเป็นตัวบ่งชี้ที่คึกคักของสังคม

.....
ตรงที่สุด ตรง ค่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

5. ข้าพเจ้ามองเห็นคุณค่าของความตั้งใจในการทำงาน เพราะนั่นเป็นหนทางแห่งความสำเร็จ

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

6. ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมบุคคลที่กล้ายอมรับผิดเมื่อตนกระทำความผิด

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

7. การทำงานให้เสร็จทันตามเวลาเป็นความภาคภูมิใจของข้าพเจ้า

.....
 ตรงที่สุด ตรง ค่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

8. ข้าพเจ้ามองเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ของตนเอง

.....

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

9. ข้าพเจ้าเชื่อถือ และศรัทธาบุคคลที่รักษาเวลาและเป็นคนตรงต่อเวลา

.....

ตรงที่สุด ตรง ค่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

10. ข้าราชการเคยมีการ โทก และ การไม่รักษา คำพูด ยั้งนัก

.....

ตรงที่สุด ตรง ค่อนข้างตรง ไม่แน่ใจ ไม่ตรง

11. ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ใช่เรื่องน่าอายที่จะยอมรับผิด และพร้อมจะกล่าวคำขอโทษเมื่อกระทำผิดต่อผู้อื่น

.....

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

12. ข้าพเจ้าชอบที่จะพยายามทำอะไรด้วยตนเองให้สำเร็จ ก่อนที่จะพึ่งพาผู้อื่น

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

13. ข้าพเจ้าเห็นคุณค่า และประโยชน์ของการประหยัดคคอมเพื่ออนาคตข้างหน้า

.....

ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง
-----------	-----	-------------	----------	--------

14. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียค้ายหากปล่อยให้เวลาสูญเปล่าโดยไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

15. ข้าพเจ้ารู้สึกเสียค้ายข้าวของเครื่องใช้หากเกิดการชำรุดจึงพยายามใช้อย่างถนอม

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

16. ข้าพเจ้าตระหนักถึงการช่วยชาติประหยัดพลังงาน และทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ไฟฟ้า น้ำ น้ำมัน เป็นต้น

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

17. ข้าพเจ้าชื่นชมบุคคลที่ทำงานในหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ขยันขันแข็ง และอดทน

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

18. ข้าพเจ้าไม่ชอบให้งานค้างค้ำเป็นดินพอกหางหมู

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

19. ข้าพเจ้ารู้สึกว่าการหาข้ออ้างเพื่อที่จะไม่ทำงานเป็นสิ่งที่น่าละอายยิ่ง

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

20. ข้าพเจ้าไม่ชอบการนอนดึก และชอบตื่นเช้าเพื่อมีเวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้มากขึ้น

.....				
ตรงที่สุด	ตรง	ค่อนข้างตรง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรง

ตอนที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน
โดยพิจารณาคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ตามหัวข้อที่กำหนด ดังนี้

- ข้อ 1-4 ประเมินพฤติกรรมด้านความมีวินัย
- ข้อ 5-8 ประเมินพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ
- ข้อ 9-12 ประเมินพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์
- ข้อ 13-16 ประเมินพฤติกรรมด้านความประหยัด
- ข้อ 17-20 ประเมินพฤติกรรมด้านความขยันหมั่นเพียร

แบบประเมินพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงบน..... ที่อยู่เหนือวลีนั้น ๆ เพียงแห่งเดียวในแต่ละประโยค

1. ข้าพเจ้า เข้าห้องเรียนทันตามเวลาที่กำหนด

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

2. ข้าพเจ้ายกมือ และลุกขึ้นยืนตอบคำถามครูเมื่อได้รับอนุญาตโดยไม่พูดแทรกครู และผู้อื่น

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

3. ข้าพเจ้าทำตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างครบถ้วน

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

4. ข้าพเจ้าเข้าแถวเมื่อซื้ออาหาร โดยไม่แซงคิวผู้อื่น

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

5. ข้าพเจ้ารู้จักหน้าที่และทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

6. ข้าพเจ้าเป็นคนตรงต่อเวลาในการทำงาน

.....
เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

7. ข้าพเจ้าพยายามทำงานให้เสร็จด้วยความตั้งใจ

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

8. ข้าพเจ้าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

9. ข้าพเจ้ารักษาเวลาและเป็นคนตรงต่อเวลา

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

10. ข้าพเจ้าพูดความจริง และรักษาคำพูดของตน

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

11. ข้าพเจ้ากล้าที่จะยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

12. ข้าพเจ้าทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยตนเอง และไม่ลอกการบ้านจากผู้อื่น

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

13. ข้าพเจ้าใช้จ่ายทรัพย์สินเท่าที่จำเป็น สมควรแก่อัตภาพ

.....
 เป็นประจำ บ่อย ค่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

14. ข้าพเจ้ารู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ เหมาะกับสถานการณ์

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นานๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

15. ข้าพเจ้าใช้ และ ถนอมของใช้ ทรัพย์สินต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

16. ข้าพเจ้าใช้น้ำ ไฟฟ้า และทรัพยากรต่าง ๆ อย่างรู้คุณค่า

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

17. ข้าพเจ้าบังคับใจให้ทำงาน และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

18. ข้าพเจ้าไม่ผัดวันประกันพรุ่งที่จะการทำงานใด ๆ

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

19. ข้าพเจ้าไม่หาเหตุผลอื่นอ้างหรือแก้ตัว เช่น ร้อนบ้าง หนาวบ้าง ไม่สบายบ้าง เพื่อจะไม่ทำงาน

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

20. ข้าพเจ้าตื่นแต่เช้า และไม่อนดึกนักแต่ก็ไม่นอนหัวค่ำจนเกินไป

.....
 เป็นประจำ บ่อย ก่อนข้างบ่อย นาน ๆ ครั้ง ไม่เคยเลย

ภาคผนวก ก

- ตารางแสดงค่าประเมินความเหมาะสมของเค้าโครงหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน
- ตารางแสดงค่าประเมินความสอดคล้องของเค้าโครงหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

ผลการประเมินความเหมาะสมของเค้าโครงหลักสูตรเสริม

องค์ประกอบของหลักสูตร	ผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
1. ปัญหาและความจำเป็น						
1.1 ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตร	4	4	5	5	5	4.60
1.2 ความสมเหตุสมผลที่ต้องพัฒนาหลักสูตร	4	4	4	5	5	4.40
1.3 ปัญหาสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง	4	4	4	5	5	4.40
1.4 แนวทางในการแก้ปัญหาเหมาะสม	4	4	4	4	4	4.00
1.5 หลักการของหลักสูตรนำไปใช้ได้	4	4	5	4	4	4.20
โดยรวม	4	4	4.40	4.60	4.60	4.32
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร						
2.1 ความชัดเจน	4	4	4	3	4	3.80
2.2 ความเป็นไปได้	4	4	4	4	5	4.20
2.3 ความเหมาะสมกับผู้เรียน	4	4	4	4	5	4.20
2.4 ความครอบคลุมพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรม	4	4	4	2	5	3.80
โดยรวม	4	4	4	3.25	4.75	4.00
3. เค้าโครงเนื้อหา						
3.1 การตอบสนองจุดประสงค์หลักสูตรเสริม	3	5	4	4	5	4.20
3.2 การจัดเรียงเนื้อหา	3	5	4	4	4	4.00
โดยรวม	3	5	4	4	4.50	4.10
4. กระบวนการจัดกิจกรรม						
4.1 ความเป็นไปได้ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์	3	4	4	3	5	3.80
4.2 ความเหมาะสมของกิจกรรม	3	4	4	3	5	3.80
4.3 การนำไปใช้ในการสอน	3	4	4	4	5	4.00
4.4 การกระตุ้นการคิดของผู้เรียน	3	4	5	4	5	4.20
4.5 ความน่าสนใจ	3	4	5	4	5	4.20
โดยรวม	3	4	4.40	3.60	5	4.00

องค์ประกอบของหลักสูตร	ผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย
	1	2	3	4	5	
5. สื่อการจัดกิจกรรม						
5.1 ความเหมาะสม	3	4	4	3	5	3.80
5.2 การส่งเสริมให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ได้	3	4	4	3	5	3.80
โดยรวม	3	4	4	3	5	3.80
6. การวัดผลและประเมินผล						
6.1 ตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ได้	3	4	4	3	5	3.80
6.2 ความเป็นไปได้ในการวัด	3	4	4	3	5	3.80
โดยรวม	3	4	4	3	5	3.80
7. การประเมินแผนการดำเนินงานกิจกรรม						
7.1 ตารางสำคัญมีความชัดเจน	3	5	5	4	5	4.40
7.2 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	3	5	5	4	5	4.40
7.3 วัตถุประสงค์การเรียนรู้เหมาะสม	3	5	5	3	5	4.20
7.4 เข้าโครงเนื้อหาบรรลุวัตถุประสงค์	3	5	4	4	5	4.20
7.5 การดำเนินกิจกรรมเหมาะสม	3	5	4	4	4	4.00
7.6 การดำเนินกิจกรรมสามารถไปใช้ได้	3	5	4	4	4	4.00
7.7 การดำเนินกิจกรรมช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์	3	5	4	3	4	3.80
7.8 สื่อการเรียนการสอนเหมาะสม	3	5	4	3	4	3.80
7.9 สื่อการเรียนการสอนช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์	3	5	4	3	4	3.80
7.10 การวัดผลและประเมินผลสามารถตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์	3	5	4	3	4	3.80
7.11 การวัดผลและประเมินผลมีความเป็นไปได้	3	5	4	4	4	4.00
โดยรวม	3	5	4.27	3.54	4.36	4.03
8. ผลการประเมินแผนที่ 1	3	5	4	3	4	3.80
9. ผลการประเมินแผนที่ 2	3	5	4	4	4	4.00
10. ผลการประเมินแผนที่ 3	3	5	4	4	4	4.00
11. ผลการประเมินแผนที่ 4	3	5	4	4	4	4.00
12. ผลการประเมินแผนที่ 5	3	5	4	4	4	4.00

ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญต่อเค้าโครงหลักสูตรเสริม

รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ						ค่าความสอดคล้อง (ICO)
		1	2	3	4	5	
1.		1	1	1	1	1	1.00
2.		1	1	1	1	1	1.00
3.		0	1	1	0	1	0.60
4.		0	1	1	0	1	0.60
5.		0	1	1	0	1	0.60
6.		0	1	1	0	1	0.60
7.		0	1	1	0	1	0.60
8.		0	1	1	0	1	0.60
9.		0	1	1	0	1	0.60
10.		0	1	1	0	1	0.60
11.		0	1	1	0	1	0.60
12.		0	1	1	0	1	0.60
13.		0	1	1	0	1	0.60
14.		0	1	1	0	1	0.60
15.		0	1	1	0	1	0.60
16.		0	1	1	0	1	0.60
17.		0	1	1	0	1	0.60
18.		0	1	1	0	1	0.60
19.	ความสอดคล้องภายในกิจกรรมการเรียนรู้						
19.1		0	1	1	0	1	0.60
19.2		0	1	1	0	1	0.60
19.3		0	1	1	0	1	0.60
19.4		0	1	1	0	1	0.60
19.5		0	1	1	0	1	0.60
20.	ความสอดคล้องภายในแผนการดำเนินกิจกรรม						
20.1		0	1	1	0	1	0.60
20.2		0	1	1	0	1	0.60
20.3		0	1	1	0	1	0.60
20.4		0	1	1	0	1	0.60
20.5		0	1	1	0	1	0.60

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเค้าโครงหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม
ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเค้าโครงหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของ
นักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

1. รศ.วิัญญา วิศาลาภรณ์
2. ผศ.ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์
3. ดร.กรรณิการ์ ภิญญาทอง
4. ดร.เรวดี กระโหมวงศ์
5. ดร.ปรียานุช สถาวรณณี

ข้าราชการบำนาญ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
กระทรวงศึกษาธิการ
มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนอนุบาลสีชมพู

ภาคผนวก จ

หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

หลักสูตรเสริม
เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

دنۇفل سۇنثرتىن

สารบัญ

หน้า

การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน	154
หลักการและเหตุผล	154
แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม	156
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม	158
โครงสร้างของหลักสูตรเสริม	159
กระบวนการดำเนินกิจกรรม	160
กิจกรรมการเรียนรู้	162
สื่อการจัดกิจกรรม	163
การวัดผลและประเมินผล	163
บทบาทผู้สอน	164
บทบาทผู้เรียน	164
คู่มือครู	165
หน่วยที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีวินัย	175
กิจกรรมที่ 1 วินัยคืออะไร	176
กิจกรรมที่ 2 เหตุใดคนจึงขาดวินัย	184
กิจกรรมที่ 3 อริยสัจจ์ทางออก	196
หน่วยที่ 2 ความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ	209
กิจกรรมที่ 1 ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร	210
กิจกรรมที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง	219
กิจกรรมที่ 3 การรับผิดชอบต่อสังคม	226
หน่วยที่ 3 ความมีวินัยในตนเองด้านความซื่อสัตย์	245
กิจกรรมที่ 1 ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของผู้ดี	246
กิจกรรมที่ 2 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง	263
กิจกรรมที่ 3 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น	273

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

หน่วยที่ 4 ความมีวินัยในตนเองด้านความประหยัด	287
กิจกรรมที่ 1 สวัสดิคุณประหยัด	288
กิจกรรมที่ 2 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง	305
หน่วยที่ 5 ความมีวินัยในตนเองด้านความขยันหมั่นเพียร	315
กิจกรรมที่ 1 ความขยันหมั่นเพียร	316
กิจกรรมที่ 2 ขยันเรียนทำอะไร	323
กิจกรรมที่ 3 ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน	331
เอกสารอ้างอิง	337

หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

หลักการและเหตุผล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานข้อคิดที่สำคัญไว้ว่า การให้การศึกษา และคุณธรรมนั้นต้องควบคู่ไปด้วยกันผู้สำเร็จการศึกษาจำเป็นต้องมีคุณธรรมประจำตนเพื่อให้เป็นเสมือนหางเสือที่คอยกำกับการตัดสินใจในการดำเนินชีวิตให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ดังนั้น ภายในสภาพสังคมวัตถุนิยมที่เห็นตัวเองเป็นใหญ่ ผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาไม่เพียงความ เป็นเลิศในความรู้ทางวิชาการเท่านั้นแต่ยังต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณธรรมจริยธรรม ที่ถูกต้องโดยการจัดให้มีหลักสูตรการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเชิงปฏิบัติแก่ผู้เรียน ซึ่งคุณธรรม จริยธรรมที่ควรสร้างให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความสุจริต ความสำนึกถึงส่วนรวม ความอดทนการชื่นชมยกย่องคนดี เป็นต้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2543, หน้า 61-63)

สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ปรากฏหลักฐานเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก แม้จะก่อให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และ ความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด แต่ความเจริญ และการพัฒนานั้นก็มีได้เป็นไปอย่างยั่งยืน นอกจากนั้น การพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ยังได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของความ เจริญทางด้านวัตถุที่ขาดการพัฒนาทางจิตใจ เป็นที่มาของปัญหาสังคมที่ดูเหมือนจะทวีความรุนแรง ขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด อาชญากรรม ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปัญหา การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวง ปัญหาแหล่งอบายมุข แหล่งเร่ร่อนย์ โสเภณีเด็ก การใช้แรงงานเด็ก และ การละเมิดสิทธิเด็ก ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม มลภาวะ ปัญหาการจราจรและอุบัติเหตุ รวมทั้ง ปัญหาสุขภาพ ทั้งทางกาย และทางจิต เหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาทางวัตถุ อย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจทั้งสิ้นปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อม โทรมของสังคม (ทิสนา แคมมณี , 2545, หน้า 1-2) ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา มาตรา 81 ไว้ว่า " รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม (คุณธรรมนำความรู้) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงให้สอดคล้องกับ ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุน การค้นคว้าวิจัยในศิลปะวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา

ประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ จากสภาพสังคม และการดำรงชีวิตของคนเราในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในขณะที่มนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐานไม่สุดสิ้น คือ ความสุข ความสมบูรณ์ ทั้งวัตถุ และจิตใจ ความต้องการดังกล่าวของมนุษย์ในขณะนี้ไม่เรียบง่ายเหมือนอดีต แต่กลับมีความยุ่งยาก และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทั้งสังคม และตัวมนุษย์เองมีการแข่งขัน แย่งชิง เอาวัดเอาเปรียบในทุก ๆ วิถีทาง ทำเพื่อตนเองมากขึ้น ละเลยสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นบ่อเกิดแห่งความเห็นแก่ตัวนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และผลกระทบจากการพัฒนาที่โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2544, หน้า 60) ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 4 มาตรา 6 มาตรา 7 ว่าด้วย การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงาม ของบุคคล และสังคมโดยการ ถ่ายทอด ความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัด การศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขภายใต้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 5) และในมาตรา 49 บัญญัติว่า ให้มี สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่ พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผล การจัดการศึกษาให้มี การตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัด การศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอก ของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอ ผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียน ในมาตรฐานที่ 1 คือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ โดยมีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความประหยัด ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความกตัญญู และปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2545 ข, หน้า 28-29) การพัฒนาชาติบ้านเมือง การพัฒนาคนถือเป็นภารกิจ สำคัญยิ่งจะต้องพัฒนาคนให้ดี และมีคุณธรรมเสียก่อน จึงค่อยหันไปพัฒนาคนให้ดีและมีคุณภาพ คุณธรรมจริยธรรมจะต้องปลูกฝังหล่อหลอมตั้งแต่เบื่องต้นโดยมุ่งไปที่เด็กที่กำลังเติบโตเป็นกำลัง ในอนาคตของชาติบ้านเมือง ทำอย่างไรจึงจะทำให้เด็กดีและมีคุณธรรม ตามมาด้วยเก่งและมีคุณภาพ

นักเรียนคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อชุมชน นักเรียนจะต้องมีความงดงามทางด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นแบบอย่างให้แก่สังคมได้ พร้อมทั้งทำหน้าที่นักเรียนตัวอย่างที่ดีแห่งความสำเร็จ ซึ่งสำเร็จ ทั้งทางด้านค่านิยมคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณภาพเป็นประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติพัฒนา บ้านเมืองต่อไป (พระมหาอุเทน ปัญญาปริทัศน์, 2546, หน้า 1)

สภาพปัญหาของโรงเรียนเอกชนในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ยังมีความแตกต่างกันทางด้าน คุณภาพไม่ว่าจะเป็นของผู้บริหาร ครู และระบบการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้มาจากอุปสรรค ทางด้านนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ไม่ชัดเจน ระเบียบต่าง ๆ ล้าสมัย ทำให้ภาคเอกชน ไม่มีความมั่นใจในการลงทุน และส่วนหนึ่งมาจากทางโรงเรียนเองที่มีรายได้ไม่สมดุลกับค่าใช้จ่าย จึงไม่สามารถพัฒนาโรงเรียนให้ดีได้ ซึ่งแนวทางในการสร้างความมั่นคงให้กับครูโรงเรียนเอกชน นั้น รัฐบาลควรให้ความช่วยเหลือทางด้านการพัฒนาฝึกอบรม และด้านสวัสดิการเพิ่มเหมือนกับ ครูสังกัดอื่น ๆ (สมาคมโรงเรียนเอกชนจังหวัดเชียงใหม่, 2547, หน้า 3) การขาดความมั่นคงใน การประกอบอาชีพครูโรงเรียนเอกชนส่งผลให้ครูในโรงเรียนเอกชนมักจะลาออกไปเพื่อสอบบรรจุ เข้ารับราชการหรือเปลี่ยนงานใหม่ที่มีค่าตอบแทนสูงกว่าทำให้ครูส่วนใหญ่เป็นครูใหม่ขาด ประสบการณ์ การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนจึงขาดความต่อเนื่องจึงควรมีแนวทางใน การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน โรงเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนเพิ่มเติม นอกเหนือจากการพัฒนาด้วยการใช้หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแต่เพียงอย่างเดียว การพัฒนา หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนจึงเป็น แนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา ต่อไป

แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม

หลักสูตรเสริมฉบับนี้เป็นหลักสูตรที่พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียน มัธยมศึกษาเอกชน ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรมการมีคุณธรรม จริยธรรมไปในทางที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน โดยอาศัยหลักการ ดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg, 1969, p. 405) โคลเบอร์ก ได้พัฒนาทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral Reasoning) ต่อจากเพียเจต์โดยมุ่งเน้นทางด้าน จริยธรรม ได้เสนอทฤษฎีระดับขั้นความคิดทางจริยธรรม โดยยึดหลักว่า จริยธรรมไม่ถือการกระทำ ตามสิ่งที่สังคมเห็นว่าถูกต้องเหมาะสมแต่บุคคลสามารถเลือกปฏิบัติหรือกระทำเมื่ออยู่ใน สถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแล้วใช้หลักตัดสินใจโดยใช้เหตุผลแห่งความยุติธรรมจากแนวคิดทฤษฎี จึงได้กำหนดเลือกกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 ในการใช้หลักสูตรเสริม คือ ช่วงอายุ

13 – 16 ปี ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในขั้นระดับตามเกณฑ์ (Conventional Morality) ซึ่งเป็นขั้นการกระทำ ตามความคาดหวัง และมีส่วนร่วมกับผู้อื่น (Mutual Interpersonal Expectation Relationships, and Interpersonal Conformity) และเป็นขั้นการกระทำตามระบบสังคม และความรู้สึกรับผิดชอบ (Social System and Conscience) โดยใช้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการหาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เพื่อระบุลักษณะคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

2. เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นลีลาการเรียนรู้ที่ตรงตามความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของผู้เรียนเอง โดยจะเน้นเพื่อให้ทราบว่า กระบวนการเรียนรู้แต่ละครั้งเกิดขึ้นได้อย่างไร เรียนรู้ด้วยวิธีใด มีขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบอย่างไร โดยเปิด โอกาส และจัดสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินจุดดี จุดด้อย และปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อนำไปสู่ การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมพร้อมที่จะไปใช้ในการเรียนรู้ครั้งต่อไป ได้แก่ 1. การใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process) 2. การระดมสมอง (Brainstorming Method) 3. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) 4. กรณีศึกษา (Case Study Method) 5. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) 6. การโต้เถียง (Debate) 7. การสร้างภาพตระหนัก (Awareness Conformation) 8. การจัดกรอบ มโนทัศน์ (Concept Mapping Technique) 9. การทำโครงการ (Project Method) 10. การเรียนรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (The Fourth Noble Truths)

3. การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มุ่งเน้นให้เกิดความมีวินัยในตนเอง หรือ Self-discipline และสามารถควบคุมตนเอง Self-control (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2545, หน้า 102) ได้กล่าวถึง สาเหตุของปัญหาทางวินัย ว่า สิ่งที่พึงปรารถนาเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียน คือ การมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดทางสังคมวิทยา และจิตวิทยา ถือว่า วินัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเรียนได้โดยการพัฒนานิสัยการควบคุมตนเองและระลึกละเมิดถึงความรับผิดชอบของคนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

พฤติกรรมการมีวินัยจากข้อมูลการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการหาความต้องการจำเป็น (Need Assessment) เพื่อระบุลักษณะคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน คือ ความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความประหยัด และความขยันหมั่นเพียร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

เมื่อนักเรียนผ่านการเรียนด้วยหลักสูตรเสริมแล้วจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหา ความสำคัญ ความจำเป็นของการเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และแนวคิดพื้นฐานของความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม
2. มีเจตคติที่ดีต่อการมีคุณธรรมจริยธรรม
3. มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัด และด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับที่พึงประสงค์
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมพฤติกรรม การมีคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานความมีวินัยในตนเอง

โครงสร้างของหลักสูตรเสริม

โครงสร้างของหลักสูตรเสริม แบ่งออกเป็น 5 แผนการดำเนินกิจกรรม ใช้เวลาในการเรียนรู้จำนวน 30 ชั่วโมง มีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีวินัย (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 วินัยนี้คืออะไร

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เหตุใด คนจึงขาดวินัย

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 อริยสัจสี่ทางออก

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 2 ความรับผิดชอบ (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 3 ความซื่อสัตย์ (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของคนดี

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 4 ความประหยัด (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 สวัสดิ์คุณประหยัด

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 5 ความขยันหมั่นเพียร (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความขยันหมั่นเพียร

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ขยันเรียนทำอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน

ขอบข่ายเนื้อหาหลักสูตร	เทคนิคการสอน									
	1. กระบวนการกลุ่ม	2. การระดมสมอง	3. การอภิปรายกลุ่มย่อย	4. กรณีศึกษา	5. การแสดงบทบาทสมมติ	6. การโต้แย้ง	7. การสร้างความตระหนัก	8. การจัดการรอบมโนทัศน์	9. การทำโครงการ	10. การเรียนรู้ขั้นสูงของวิจัย
4. ความประหยัด 4.1 สวัสดิคุณประหยัด 4.2 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง	/	/	/							
5. ความรับผิดชอบ 5.1 ความขยันหมั่นเพียร 5.2 ขยันเรียนทำอะไร 5.3 ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน	/	/	/	/	/					

กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ลงมือกระทำด้วยตนเอง มีการเรียนรู้ร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อย ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบ เรียนรู้ด้วยตนเองจนเกิดการยอมรับ และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากหลักการดังกล่าวข้างต้น ให้ดำเนินการสอนตามรายละเอียดในแต่ละแผนการดำเนินกิจกรรม มีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. การแบ่งกลุ่มจะมีการแบ่งเป็นกลุ่มย่อยขนาดเล็กจำนวน 8-10 คนต่อ 1 กลุ่มเพื่อความทั่วถึงในการแบ่งความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมการเรียนรู้

2. การจัดห้อง จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการดำเนินกิจกรรม

3. การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม เป็นขั้นที่นำเข้าสู่กิจกรรมที่ต้องทำร่วมกันของนักเรียนแต่ละคน หรือสมาชิกภายในกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน โดยให้ครูชี้แจงเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นกิจกรรม เป็นขั้นที่นักเรียนทุกคนในกลุ่มลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดให้เพื่อหาคำตอบจากกิจกรรม และนำมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน ในชั้นเรียนหรือแต่ละกลุ่ม

ขั้นสรุป เป็นการสรุปความคิดเห็นต่าง ๆ ร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวคิดและ วิธีการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองต่อไป

4. รูปแบบการนำเสนอผลการเรียนรู้ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกผลการเรียนรู้จากเทคนิคการสอนต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การอภิปรายกลุ่ม การจัดกรอบมโนทัศน์ เป็นต้น ลงในกระดาษพู่ฟ ด้วยปากกามะลิคละสีไม่น้อยกว่าสามสีสำหรับให้นักเรียนเขียนผลการเรียนรู้ลงในกระดาษพู่ฟอย่างสวยงามเพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน หรืออาจให้นักเรียนบันทึกผลการเรียนรู้ในใบงานที่แจกให้ก่อน แล้วนำมาบันทึกลงแผ่นโปสเตอร์เพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียนอีกครั้งหนึ่ง

สื่อการจัดกิจกรรม

1. เอกสาร และอุปกรณ์ประกอบการเรียนรู้ในแต่ละแผนการดำเนินกิจกรรม เช่น ใบความรู้ ใบงาน และข่าวจากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น
2. เครื่องฉายแผ่นโปร่งใส
3. เครื่องเล่นซีดี
4. อุปกรณ์ต่างๆ ได้แก่ กระดาษพู่กัน แผ่นโปร่งใส บัตรคำ ปากกาเมจิก ปากกาเขียนแผ่นโปร่งใส นาฬิกาจับเวลา กระดิ่งสัญญาณ ซีดีเพลง วิดีทัศน์ภาพยนตร์ เป็นต้น

การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลมีทั้งการประเมินรายกลุ่ม และรายบุคคล ครูควรสอน และประเมินผลการเรียนรู้เป็นทีม โดยให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบเป็นครูพี่เลี้ยงประจำกลุ่มแต่ละกลุ่ม เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ พร้อมประเมินผลการเรียนรู้ไปพร้อมกัน การประเมินผลการเรียนรู้แบ่งออกเป็นสองลักษณะ คือการประเมินเจตคติ และการประเมินพฤติกรรมที่มีคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน ดังนี้

1. การประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ
 - 1.1 ประเมินจากการใช้แบบประเมินเจตคติการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน
 - 1.2 ประเมินโดยผู้สอนซึ่งใช้วิธีประเมิน 2 วิธี คือ
 - 1.2.1 ประเมินจากใบงานที่ได้รับมอบหมายในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้
 - 1.2.2 ประเมินจากการนำเสนอแนวคิด ผลจากการระดมสมอง และอภิปรายกลุ่มในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้
2. การประเมินพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน โดยใช้วิธีประเมิน 2 วิธี คือ
 - 2.1 ประเมินจากแบบประเมินพฤติกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน
 - 2.2 ประเมินจากแบบสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่มและให้คะแนนใช้เกณฑ์ผ่าน 80%

บทบาทผู้สอน

1. ให้ปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน ผู้ให้กำลังใจ ผู้ช่วยเหลือแนะนำ แหล่งความรู้ หรือเป็นต้นแบบที่ดีในการสนับสนุนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน
2. กระตุ้นนักเรียนให้แสดงออกเกี่ยวกับสาระการคิด วิเคราะห์อย่างอิสระทั้งการทำ กิจกรรมรายบุคคล และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
3. บันทึกปัญหา การจัดการเรียนการสอน การใช้หลักสูตร เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตร และวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

บทบาทผู้เรียน

ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (Active learner) โดยมีลักษณะต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) ในกิจกรรมระดมสมอง (Brainstorming)
2. ทำงานเป็นกลุ่ม (Team work)
3. แสดงความคิดเห็นใน กิจกรรมการอภิปราย (Discussion)
4. การเรียนรู้ด้วยตนเองจากการจัดกิจกรรมเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน เป็นกลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 10 วิธี

คู่มือครู

หลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ของนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน

คำแนะนำสำหรับผู้สอน

1. ศึกษาเอกสารหลักสูตรเสริมทั้งฉบับอย่างลึกซึ้ง
2. ศึกษาคู่มือครูทั้งฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ที่มุ่งเน้นการพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดหลักการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (Active Learning) ซึ่งมีกลยุทธ์วิธีการสอนที่ใหม่ และหลากหลาย โดยให้ดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่กำหนดให้
3. วางแผนการจัดเตรียมห้องเรียนที่มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และเอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้
4. เตรียมสื่อการจัดกิจกรรมให้ครบ และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ใบงาน ใบความรู้ แบบสังเกตการณ์ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น
5. ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผลตามที่ได้ระบุไว้ในแผนการดำเนินกิจกรรม
6. หลังการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละแผนการดำเนินกิจกรรมเสร็จสิ้นควรใช้กิจกรรมนันทนาการ เช่น เพลง และเกมให้นักเรียนได้ผ่อนคลาย และมีความสนุกสนานในการเรียนรู้อย่างขึ้น

การแนะนำโครงสร้างของหลักสูตรเสริม

หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรเสริมที่มุ่งพัฒนาพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชน เป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาเพิ่มเติมจากสิ่งที่นักเรียนเคยศึกษามาแล้ว และใช้เทคนิคการสอนที่แตกต่างไปจากเดิม

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม

เมื่อนักเรียนผ่านการเรียนจากหลักสูตรเสริมแล้วจะเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหา ความสำคัญ ความจำเป็นของการเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม และแนวคิดพื้นฐานของความเป็นคุณธรรมจริยธรรม
2. มีเจตคติที่ดีต่อการมีคุณธรรมจริยธรรม
3. มีพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความประหยัด ด้านความขยันหมั่นเพียร อยู่ในระดับที่พึงประสงค์
4. มีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา และแก้ปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมเจตคติและพฤติกรรมการมีคุณธรรมจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ บนพื้นฐานความมีวินัยในตนเอง

โครงสร้างของหลักสูตรเสริม

โครงสร้างของหลักสูตรเสริม แบ่งออกเป็น 5 แผนการดำเนินกิจกรรม ใช้เวลาในการเรียนรู้ จำนวน 30 ชั่วโมง มีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

แผนการดำเนินกิจกรรม หน่วยที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีวินัย (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 วินัยคืออะไร
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เหตุใด คนจึงขาดวินัย
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 อริยสัจสี่ทางออก

แผนการดำเนินกิจกรรม หน่วยที่ 2 ความรับผิดชอบ (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

แผนการดำเนินกิจกรรม หน่วยที่ 3 ความซื่อสัตย์ (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของคนดี
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น

แผนการดำเนินกิจกรรม หน่วยที่ 4 ความประหยัด (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 สวัสดิคุณประหยัด
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 การใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

แผนการดำเนินกิจกรรม หน่วยที่ 5 ความขยันหมั่นเพียร (6 ชั่วโมง) แบ่งเป็น

- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 ความขยันหมั่นเพียร
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 ขยันเรียนอย่างไร
- กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน

กระบวนการจัดกิจกรรม

เพื่อให้ นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้นักเรียนลงมือกระทำด้วยตนเอง มีการร่วมกันกับสมาชิกในกลุ่ม ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดริเริ่มซึ่งกันและกัน เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบ เรียนรู้ด้วยตนเอง จนเกิดการยอมรับ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้น จึงใช้เทคนิคการสอนเป็นกลยุทธ์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีดังนี้

1. การใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process)
2. การระดมสมอง (Brainstorming Method)
3. การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)
4. กรณีศึกษา (Case Study Method)
5. การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)
6. การโต้แย้ง (Debate)
7. การสร้างความตระหนัก (Awareness Conformation)
8. การจัดกรอบมโนทัศน์ (Concept Mapping Technique)
9. การทำโครงการ (Project Method)
10. การเรียนรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (The Fourth Noble Truths)

เทคนิคการสอน

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือร่วมกันปฏิบัติเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน และสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มก็มีอิทธิพลและปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและมีบทบาทในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมมีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียน 2) เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางวิชาการและทักษะทางสังคม เช่น ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น 3) เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์ประกอบการจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ประกอบด้วย 1) เนื้อหาหรือประสบการณ์ 2) กิจกรรมที่ใช้ในกระบวนการกลุ่ม 3) ผลการเรียนรู้จากกลุ่ม (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ก, หน้า 124-125)

2. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการระดมสมอง (Brainstorming Method)

กระบวนการระดมสมอง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดทั้งหมดจัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท นักเรียนจะมีแนวความคิดใหม่ที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี (ปรียานุช สถาวรมณี, 2548, หน้า 33-34)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การระดมสมอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทุกคน ได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้ได้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิดทั้งหมด จัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท และตัดสินใจเลือกวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ก, หน้า 108)

3. การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย คือ กระบวนการเรียนรู้ที่มีผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่มย่อยประมาณ 4–8 คน ให้ผู้เรียนในกลุ่มมีโอกาสสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ประสบการณ์ในประเด็นหรือปัญหาที่กำหนด และสรุปผลการอภิปรายออกมาเป็นข้อสรุปของกลุ่ม การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นหรือระดมความคิดเห็นร่วมกันและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง 2) เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ ผู้ตาม การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และการเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม 3) เพื่อฝึกการค้นคว้าหาความรู้ ข้อมูล ข้อเท็จจริงมา เพื่ออภิปรายให้ผู้อื่นรับทราบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย มีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ประเด็นที่จะอภิปราย 2) มีการอภิปราย พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ระหว่างผู้เรียน 3) มีการนำข้อสรุปของกลุ่มมาใช้ในการสรุปบทเรียน (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ก, หน้า 33-34)

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษา (Case Study Method)

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้กรณีหรือเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องจริงหรือสมมติขึ้นจากความเป็นจริง โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนข้อมูล การจัดการเรียนรู้แบบนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่หรือเสริมสร้างความรู้ให้กว้างขวาง และนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ คือ 1) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนเผชิญหรือแก้ปัญหาโดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง และสามารถนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ 2) เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลายแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีมุมมองกว้างขึ้น องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา คือ 1) เรื่องหรือกรณีที่จะศึกษา 2) ประเด็นคำถาม 3) คำตอบที่หลากหลาย 4) การอภิปรายเกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหา มุมมองและวิธีแก้ปัญหา (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2547 ค, หน้า 93-94)

5. การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing)

การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่องปัญหาหรือสร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนสวมบทบาท หรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกลึกซึ้งคิด และประสบการณ์ของผู้เรียนที่คิดว่าควรจะเป็นภายหลัง

ของการแสดงบทบาทสมมติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนรับรู้และเข้าใจในความรู้สึกและพฤติกรรมทั้งของตนเอง และผู้อื่น 2) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้ความรู้และทักษะในการแก้ปัญหา และตัดสินใจในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ 3) เพื่อให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนเจตคติ พฤติกรรมและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) เพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มีโอกาสแสดงออก และได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน องค์ประกอบสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติ คือ 1) การกำหนดสถานการณ์สมมติ หัวข้อเรื่องหรือปัญหา 2) การกำหนดบทบาทสมมติที่ต้องการพร้อมรายละเอียด 3) การแสดงบทบาทสมมติ 4) อดิภาควิชาการแสดงบทบาทสมมติ 5) การอภิปรายที่เกี่ยวกับความรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ 6) การสรุปผลการเรียนรู้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ก, หน้า 53-54)

6. การโต้เถียง (Debate)

การโต้เถียง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนนักเรียนสามารถหยิบยกตัวอย่าง ข้อเท็จจริง และสถิติเพื่อสนับสนุนความคิดของตนและหักล้างความคิดของฝ่ายตรงข้าม โดยไม่ใช้อารมณ์ แต่ใช้เหตุผล ในการชี้นำประเด็นสำคัญหรือการคาดการณ์ ดังนั้นครูที่ปรึกษาจะเป็นที่ปรึกษาที่นักเรียนไว้วางใจ ไม่ว่าจะเป็นในด้านวิชาการ อาชีพ และการอ้างอิงครูที่ปรึกษาไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้คำปรึกษาด้านวิชาการ อาชีพ การที่ครูที่ปรึกษาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรมนักเรียนจะพัฒนาสายสัมพันธ์อันดีระหว่างครูที่ปรึกษากับนักเรียน โดยนักเรียนจะรู้สึกสบายใจในการขอคำแนะนำในเรื่องวิชาการ และวิชาชีพ (ปริญญ์ สดวรมณี, 2548, หน้า 34)

7. การสร้างความตระหนัก (Awareness Conformation)

กระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการที่มุ่งฝึกให้นักเรียนเกิดความเอาใจใส่รับรู้ เห็นคุณค่าในปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม โดยมีกระบวนการดังนี้

- 1.1 ให้นักเรียนสังเกต ให้นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องการให้เกิดความตระหนักเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ เอาใจใส่ และเห็นคุณค่า โดยใช้กรณีตัวอย่าง
- 1.2 ให้นักเรียนวิจารณ์ ให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุ ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น ระยะยาว

1.3 ให้นักเรียนสรุป ให้นักเรียนอภิปรายหาข้อมูลหรือหลักฐานสนับสนุนคุณค่าของ สิ่งที่ต้องตระหนักและวางเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องนั้น ๆ (กรมวิชาการ, 2543, หน้า 34)

8. การจัดการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ (Concept Mapping Technique)

เป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักเรียนสามารถแสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง อย่างมีระบบ และเป็นลำดับขั้น โดยอาศัยคำหรือทิศทางเดียว สองทิศทาง หรือมากกว่า นักเรียน สามารถนำมโนทัศน์ในสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดระบบ จัดลำดับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ แต่ละมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน นักเรียนรู้จักสังเกต เปรียบเทียบสรุป และจำแนก แยกแยะสิ่งต่าง ๆ จัดเป็นระบบ หรือหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง นักเรียนสามารถรวบรวมข้อมูล และเข้าใจข้อมูลที่ได้รับ ผังมโนทัศน์หรือแผนภาพลำดับการคิดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดของนักเรียนที่มีโอกาสสร้างแผนภาพลำดับการคิด และอ่านแผนภาพ แสดงให้เห็นว่านักเรียนเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองได้ดีขึ้น จนสามารถอธิบายออกมาเป็นภาพ ให้ผู้อื่นเข้าใจได้ ซึ่งแผนภาพลำดับการคิดนี้ช่วยให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และเกิดความคิดรวบยอด (ปริญญ์ สถาวรณ, 2548, หน้า 32)

9. การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project Method)

เป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติ กิจกรรม สัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเองอย่างลุ่มลึก ซึ่งอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่น ๆ ที่เป็นระบบ ไปใช้ในการศึกษา หาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนเองในการศึกษา ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทำให้เกิดพลังใฝ่รู้ใฝ่เรียนและทักษะการคิดระดับสูง (ปริญญ์ สถาวรณ, 2548, หน้า 33)

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความถนัดและความสามารถของตนเอง ซึ่งอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่น ๆ ที่เป็นระบบ ไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ ภายใต้คำแนะนำ ปรีกษาและความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือผู้ที่เชี่ยวชาญเริ่มตั้งแต่ การเลือกเรื่องหรือหัวข้อที่จะศึกษา การวางแผน การดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด ตลอดจน การนำเสนอผลงาน ซึ่งในการจัดทำโครงงานนั้นสามารถทำได้ทุกระดับชั้น อาจเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม จะกระทำในเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียนก็ได้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ข, หน้า 84)

10. การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (The Fourth Noble Truths)

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยผู้เรียนพยายามค้นคิดวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ขั้นต่าง ๆ ของอริยสัจที่ใช้วิธีการแก้ปัญหา หรือ วิธีการวิทยาศาสตร์

1. การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหาได้ว่าทำอะไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)

2. การตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจปัญหาโดยรอบคอบแล้ว เช่น รู้ถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลองกำหนดหลักการในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่าจะต้องกำจัดต้นเหตุเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อยลงไปอีกว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)

3. การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานไว้แล้ว เช่น อดอาหาร ลองทำสมาธิ ฯลฯ และจดผลของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่จดไว้ในขั้นทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งใดแก้ปัญหาที่กำหนดไว้ดังเดิมนั้น ได้หรือไม่ประการใด

5. การสรุปผล นำมาสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือ ข้อความที่แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทุกริกิริยานั้นไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคมืองค์แปด” นั้นเป็นทางเดียวที่อาจพ้นทุกข์ได้ แต่จะพ้นได้ในระดับโลกียะหรือระดับโลกุตระก็ต้องแล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล) (สวितย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ข, หน้า 165-166)

แผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 1

เรื่อง แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความมีวินัย

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ในแผนการดำเนินกิจกรรมหน่วยที่ 1 นักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหา ความสำคัญ และความจำเป็นของความมีวินัยได้
2. มีเจตคติที่ดีต่อความมีวินัย
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัยได้

เนื้อหา

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 วินัยนี้คืออะไร

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 เหตุใดคนจึงขาดวินัย

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 อริยสัจจ์ทางออก

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 วินัยคืออะไร

เวลา 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.1 เพื่อให้นักเรียนบอกความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการมีวินัยได้
- 1.2 เพื่อให้นักเรียนรู้สาเหตุของปัญหาการขาดวินัย และเสนอแนวทางการแก้ไขได้
- 1.3 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อความมีวินัย

2. แนวคิด

“วินัย” เป็นคำที่มีความหมายได้หลายอย่าง ผู้บริหารแต่ละคนก็อาจมีความคิดเห็นในเรื่องของวินัยไม่ตรงกัน บางคนอาจเข้าใจว่า วินัยหมายถึง ความสามารถที่จะควบคุมความประพฤติของนักเรียน บางคนอาจเข้าใจว่าวินัยหมายถึงการทำโทษนักเรียน ในอดีตวินัยมักจะหมายถึงการทำโทษนักเรียนที่ประพฤติผิดไปจากแบบแผนของโรงเรียนวินัยกลายเป็นการบังคับให้นักเรียนปฏิบัติในสิ่งที่ครูเห็นว่าเป็นของดีงาม ในปัจจุบันวินัยถือว่าเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งของการศึกษาในการที่จะปรับปรุงและส่งเสริมความประพฤติของนักเรียน แม้ว่าวินัยอาจเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนตามกฎหมายหรือข้อบังคับของโรงเรียน แต่ไม่ใช่เป็นการขู่เข็ญบังคับ แต่วินัยมุ่งที่จะให้นักเรียนควบคุมตนเอง (self – control) มีวินัยในตนเอง (Self – discipline) และรู้จักปกครองตนเอง นักการศึกษาในปัจจุบันอาจยอมรับว่าวินัยยังคงเกี่ยวข้องกับการสร้างกฎข้อบังคับ แต่นักการศึกษาส่วนใหญ่ก็เน้นในการศึกษาเพื่อจะให้เกิดวินัยในตนเองสังคมปัจจุบันเป็นสังคมที่ซับซ้อน จึงเห็นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะพัฒนาความประพฤติ ให้นักเรียนมีวินัยในตนเอง ควบคุมตนเองจากภายใน (within) มากกว่าที่จะให้กฎเกณฑ์หรือสิ่งแวดล้อมเป็นตัวบังคับของความประพฤติ (เสริมศักดิ์ วิชาสารณ, 2545, หน้า 101)

3. เทคนิค กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การระดมสมอง (Brainstorming Method) การโต้เถียง (Debate) การเรียนรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (The Fourth Noble Truths)

4. เนื้อหาการเรียนรู้

การเรียนรู้เรื่อง วินัยคืออะไรด้วยกระบวนการระดมสมอง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่นักเรียนแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาให้มากที่สุด โดยเสนอได้อย่างเสรี ไม่มีการวิพากษ์วิจารณ์ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่เสนอมามีการบันทึกความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะทั้งหมดไว้ หลังจากนั้นอาจจะจัดให้มีการอภิปราย ทบทวนความคิด

ทั้งหมดจัดเป็นหมวดหมู่หรือประเภท นักเรียนจะมีแนวความคิดใหม่ที่กว้างขวาง และสามารถนำแนวคิดเหล่านั้นไปสู่การตัดสินใจหรือการแก้ปัญหาได้ดี (ปริยานุช สถาวรณี, 2548, หน้า 33-34) และขยายความรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามหลักการการเรียนรู้ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ และนำเสนอความคิดเห็นในรูปแบบการโต้เถียงเพื่อให้ให้นักเรียนกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง

5. กระบวนการจัดกิจกรรม

5.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5.1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แล้วยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการขาดวินัยของคนในการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น การขับรถฝ่าไฟแดง การทิ้งขยะในที่สาธารณะ การไม่เข้าคิวในการรับบริการต่าง ๆ เป็นต้น แล้วให้นักเรียนลองยกตัวอย่างเหตุการณ์ลักษณะเดียวกันนี้ที่นักเรียนเคยพบเห็นว่ามีอะไรอีกบ้าง

5.2 ขั้นกิจกรรม

5.2.1 ครูนำเสนอข่าวหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมาแล้วขับตามใบความรู้ที่ 1.1 ให้นักเรียนทราบ แล้วตั้งประเด็น “เมาไม่ขับดีกว่าขับตอนเมา” (ประเด็นการโต้เถียงที่อาจให้นักเรียนนำเสนอยุติการโต้เถียงที่ประเด็นความมีวินัยตามความสนใจของนักเรียนเองได้) เพื่อตั้งเป็นยุติให้นักเรียนเข้าสู่กิจกรรมการโต้เถียง และแจกใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง การโต้เถียง ให้นักเรียนศึกษา

5.2.2 ครูให้นักเรียนเสนอชื่อเพื่อนจำนวน 8 คน เพื่อเป็นตัวแทนในการโต้เถียง แล้วให้นักเรียนจับสลากเพื่อแบ่งกลุ่มเป็นฝ่ายเสนอ และฝ่ายค้าน จากนั้นให้เวลาแต่ละฝ่ายในการเลือกหัวหน้าฝ่ายเสนอกับฝ่ายค้าน และเตรียมเนื้อหาสำหรับโต้เถียงที่ประมาณ 10 นาที ขณะที่รอให้เพื่อนนักเรียนช่วยจัดโต๊ะสำหรับโต้เถียงที่หน้าชั้นเรียน โดยจัดโต๊ะให้ฝ่ายเสนอ และฝ่ายค้านข้างละ 4 ชุดหันหน้าเข้าหากัน มีโต๊ะประธานอยู่ตรงกลาง

5.2.3 ครูดำเนินการเป็นประธานในการโต้เถียง และมอบหมายให้นักเรียน 1 คนเป็นผู้รักษาเวลาโดยให้เวลาหัวหน้าฝ่ายเสนอ และหัวหน้าฝ่ายค้านคนละ 5 นาที สำหรับผู้โต้เถียงฝ่ายเสนอ และฝ่ายค้านคนที่ 1, 2 และ 3 ให้เวลาคนละ 3 นาที ผู้รักษาเวลาจะให้สัญญาณ “สั่นกระดิ่ง 2 ครั้ง” เมื่อเหลือเวลาอีก 1 นาที และสั่นกระดิ่งรัวเมื่อหมดเวลา

5.2.4 ครูให้เวลาหัวหน้าทีมแต่ละฝ่ายสรุปประเด็นการโต้เถียงอีกคนละ 3 นาที แล้วครูสรุป จากนั้นให้เพื่อนนักเรียนยกมือเพื่อให้คะแนนแต่ละฝ่าย

5.2.5 ครูตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า กลุ่มชนจะมีเหตุผลอย่างไรจึงสนใจเพื่อนนักเรียน ส่วนกลุ่มแพ้ แพ้เพราะเหตุใดให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น จากนั้นครูสรุปผลการตัดสินใจว่าได้ทำดี และกล่าวปิดการได้ว่าดี

5.3 ขั้นสรุป

5.3.1 ครู และนักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปให้เห็นถึงความสำคัญ ความจำเป็นของควมมีวินัย และสาเหตุของการขาดวินัย รวมถึงแนวทางแก้ไขการขาดวินัย

5.3.2 ครูสรุปแนวคิดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนี้

“การมีวินัย การเคารพกฎระเบียบ และกติกาในการอยู่ร่วมกัน ช่วยให้บุคคลในสังคมอยู่เป็นปกติสุข การละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้ของแต่ละคน ทำให้เกิดความเดือดร้อนและความเสียหายแก่บุคคล และส่วนรวมได้ ”

6. สื่อการจัดกิจกรรม

6.1 ใบความรู้ที่ 1.1 เรื่อง เมาแล้วขับ 40 ชุด

6.2 ใบความรู้ที่ 1.2 เรื่อง การได้วาที 40 ชุด

6.3 ฉลาก 8 ใบ แบ่งเป็นฝ่ายเสนอ 4 ใบ และฝ่ายค้าน 4 ใบ

6.4 นาฬิกาจับเวลา และกระดิ่งสัญญาณ

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผล ให้แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม แล้วให้ทีมวิทยากรแบ่งกันประเมินนักเรียนในแต่ละกลุ่มโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ พิจารณาจากประเด็น ดังต่อไปนี้

7.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการได้วาที

7.2 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความสำคัญ ความจำเป็นของควมมีวินัย สาเหตุของการขาดวินัย และแนวทางแก้ไขการขาดวินัย

7.3 หากประเมินแล้วนักเรียนได้ผลการประเมินต่ำกว่า 80% ให้บันทึกแล้วสัมภาษณ์นักเรียนถึงสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ แล้วพูดคุยทำความเข้าใจให้นักเรียนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองด้านควมมีวินัย เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

ใบความรู้ที่ 1.1

เรื่อง เมาแล้วขับ

"นีโน่"เมาแล้วขับตร.จับตรวจแอลกอฮอล์ผลเกินอื้อ!!

ดารานักแสดง-พิธีกรชื่อดัง “นีโน่” เมาแล้วขับ ถูกตำรวจตั้งด่านจับตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ หน้าโรงแรมเมอร์เชอร์ รัชโยธิน ผลตรวจพบแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเกือบ 4 เท่าเลยถูกส่งตัวดำเนินคดีตามกฎหมาย

เมื่อเวลา 02.00 น.วันนี้ (21 ก.พ.) ระหว่างที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบังคับการตำรวจจราจรกลาง นำโดย พ.ต.ท.เฉลิมชัย วิสูตรสิงห์ สารวัตรงาน 4 บก.จร.พร้อมเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวนหนึ่ง ได้ตั้งด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์ที่บริเวณหน้าโรงพยาบาลเมอร์เชอร์ สาขารัชโยธิน อ.รัชโยธิน เขตปทุมวัน กทม.ระหว่างนั้นได้พบรถยนต์ยี่ห้อเปอโด้สปอร์ต รุ่น 307 สีน้ำเงินม่วง ป้ายแดง หมายเลขทะเบียน จ 7284 กทม.ขับมาด้วยความเร็วในลักษณะสายไปมาจึงได้เรียกให้หยุดรถเพื่อขอใบอนุญาตขับขีรถยนต์ และขอตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ โดยผู้ที่ขับรถคันดังกล่าว คือ นายเมทนี บุรณศิริ หรือ “นีโน่” ดารานักแสดง และพิธีกรชื่อดัง อายุ 36 ปี อยู่บ้านเลขที่ 42 / 2 ซ.พาสตา 2 แขวงพระโขนงเหนือ เขตคลองเตย กทม. โดยในรถคันดังกล่าวมีผู้โดยสารมาด้วยอีก 3 คน โดยขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเชิญตัว “นีโน่” ลงมาจากรถเจ้าตัวแสดงอาการไม่พอใจ และได้สอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าตั้งด่านถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ มีแพทย์ พยาบาล และอุปกรณ์เครื่องมือครบหรือไม่ และจัดขึ้นไม่ยอมทำการเป่าวัดปริมาณแอลกอฮอล์ แต่หลังจากเจ้าหน้าที่เกลี้ยกล่อม และบอกกล่าวว่าทำตามหน้าที่ และเป็นคำสั่งของผู้บังคับบัญชา “นีโน่” จึงยอมเป่าปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ถึง 192 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ซึ่งสูงกว่าที่กฎหมายอนุญาตไว้ที่ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เจ้าหน้าที่จึงได้พาตัว “นีโน่” ส่งให้ พ.ต.ท.ไชยา สิงห์ทอง พนักงานสอบสวน (สบ.3) สน.พหลโยธิน ดำเนินคดีในข้อหาขับรถในขณะมีเมามีอัตราโทษสูงสุดปรับไม่เกิน 1 หมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดย “นีโน่” ได้ขอติดต่อไปยังทนายความ และรอจนทนายความเดินทางมาถึงโรงพักจึงยินยอมเซ็นชื่อลงในบันทึกคำให้การ ด้าน พ.ต.ท.ไชยา เปิดเผยว่าจากการตรวจสอบพบว่า นายเมทนีมีปริมาณแอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดเกือบ 4 เท่า ตำรวจจราจรจากส่วนกลางจึงต้องส่งตัวมาให้ตำรวจในพื้นที่เปรียบเทียบปรับ และการที่ตำรวจตั้งด่านตรวจวัดแอลกอฮอล์ก็เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่เพื่อมิให้เกิดอุบัติเหตุทั้งต่อตัวผู้ขับขีเอง และผู้ร่วมเดินทางบนท้องถนน ทั้งนี้ยืนยันว่ามีได้เลือกปฏิบัติแต่อย่างใด โดยตลอดทั้งคืนที่ผ่านมาได้ตรวจวัดแอลกอฮอล์ผู้ขับขีรถต่าง ๆ ไปแล้วกว่า 150 ราย และมีจำนวน 4 ราย ที่มีปริมาณ

แอลกอฮอล์เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด โดยช่วงเช้าวันนี้จะนำตัวทั้ง 4 รายไปส่งฟ้องที่ศาลแขวงพระนครเหนือต่อไป ซึ่งศาลจะเป็นผู้กำหนดว่าจะลงโทษด้วยการให้บำเพ็ญประโยชน์อย่างไรต่อไป ด้านนายเมทธิ กล่าวว่า ตนกำลังจะเดินทางกลับบ้านหลังจากไปสังสรรค์ที่บ้านของเพื่อนย่านสะพานใหม่ และขอยอมรับผิดชอบค่าเสียหายทุกประการ และก็พร้อมที่จะบำเพ็ญประโยชน์ตามที่ศาลกำหนดต่อไป พร้อมกับขอตัวเดินทางกลับบ้านอย่างรวดเร็ว (ผู้จัดการออนไลน์, 2548, หน้า 12)

(เนื้อหาในใบความรู้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม)

ใบความรู้ที่ 1.2

การโต้วาที (Debate)

การโต้วาที หมายถึง การหาข้อในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่มีผู้มีความเห็นแตกต่างกัน ตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป ในทางการเมืองของอเมริกันนั้น ได้มีการใช้คำนี้เพื่อ หมายถึง รายการทางโทรทัศน์ ที่ซึ่งผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดี และรองประธานาธิบดีทุกคนนำเสนอความเห็นของตน และของพรรคการเมืองของตนเพื่อตอบคำถามจากสื่อมวลชนหรือผู้ชม การโต้วาทีเช่นนี้อาจจัดทางวิทยุ หรือที่สถานที่ประชุมประจำชุมชน และอาจจัดขึ้นสำหรับผู้สมัครชิงตำแหน่งทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นระดับใด

การโต้วาที เป็นการกล่าวพูดโต้แย้งกันอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับหัวข้อหนึ่งของผู้พูด 2 กลุ่ม เรียกว่า ฝ่ายเสนอ เป็นฝ่ายเสนอความคิดเห็น และฝ่ายค้านอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นฝ่ายคัดค้านความคิดเห็นของฝ่ายเสนอ แต่ต้องคัดค้านหรือแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผล ผู้พูดทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องใช้ศิลปะการพูดเชิงใจคนให้คล้อยตามความคิดเห็นของฝ่ายตน การโต้วาทีเป็นการพูดถึงปัญหาหรือหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง มีจุดมุ่งหมายเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจความกระจ่างในเรื่องที่พูดอย่างมีเหตุผล ผู้พูดต้องมีความรู้ในเรื่องที่พูดอย่างดี เพื่อให้ความคิดเห็นที่สมบูรณ์ และการโต้วาทียังเป็นการฝึกให้ผู้พูดมองปัญหาหรือมองเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดถี่ถ้วน รู้จักคิด และเสนอความคิดเห็นที่ถูกต้อง

วิธีการโต้วาที

1. การโต้วาทีต้องมีหัวข้อเรื่องที่พูด เรียกว่า ญัตติ หัวข้อจะมีลักษณะเป็นการขัดแย้ง หรือลักษณะเสนอความคิดเห็น เช่น เป็นครุติกว่าหมอ อยู่ในชนบทดีกว่าอยู่ในเมือง
2. การโต้วาทีจะมีประธานการโต้วาที เป็นผู้ดำเนินการการโต้วาที ประธานการโต้วาที มีหน้าที่กล่าวนำการโต้วาที บอกจุดประสงค์การโต้วาที ญัตติการโต้วาที แนะนำผู้โต้วาที และเชิญผู้โต้วาทีขึ้นพูด และรักษาเวลาในการพูดของแต่ละคน
3. การโต้วาทีต้องมีผู้พูด 2 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายเสนอและฝ่ายค้าน ทั้ง 2 ฝ่ายมีผู้พูดเท่า ๆ กัน ฝ่ายเสนอมีหัวหน้าฝ่ายเสนอ และผู้สนับสนุนฝ่ายเสนออีกไม่เกิน 3 คน และฝ่ายค้านก็เช่นเดียวกัน มีหัวหน้าฝ่ายค้าน 1 คน และผู้สนับสนุนฝ่ายค้านอีกไม่เกิน 3 คน

หน้าที่ของผู้พูด

1. หัวหน้าฝ่ายเสนอกล่าวทักทายผู้ฟัง แล้วจึงพูดชี้แจงญัตติที่จะพูด อธิบายให้ชัดเจน พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. หัวหน้าฝ่ายค้าน กล่าวทักทายผู้ฟัง แล้วชี้แจงข้อบกพร่องของฝ่ายเสนอ ชี้ข้อเท็จจริง และกล่าวสรุปประเด็นสำคัญ

3. ผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอ จะชี้ประเด็นสำคัญของฝ่ายเสนอ และได้แย้งประเด็นสำคัญของฝ่ายค้าน
4. ผู้สนับสนุนฝ่ายค้าน จะชี้ประเด็นสำคัญของฝ่ายค้าน และได้แย้งประเด็นสำคัญของฝ่ายเสนอ
5. วิธีการเสนอความคิดเห็น ให้ใช้วิธีการพูดสลับกันระหว่างฝ่ายเสนอ และฝ่ายค้าน โดยหัวหน้าฝ่ายเสนอพูดก่อน แล้วจึงให้หัวหน้าฝ่ายค้านพูด จากนั้นจึงให้ผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอพูด สลับด้วยผู้สนับสนุนฝ่ายค้านจนหมดผู้พูด แล้วให้หัวหน้าฝ่ายค้าน และหัวหน้าฝ่ายเสนอกล่าวสรุปอีกครั้งหนึ่ง การพูดของแต่ละคนจะต้องพูดตามเวลาที่กำหนดให้ เช่น หัวหน้าฝ่ายเสนอ และหัวหน้าฝ่ายค้านพูดคนละ 5 นาที ผู้สนับสนุนฝ่ายเสนอและผู้สนับสนุนฝ่ายค้านพูดคนละ 3 นาที แล้วให้หัวหน้าฝ่ายค้าน และหัวหน้าฝ่ายเสนอพูดสรุปอีกคนละ 3-5 นาที เป็นต้น

การตัดสินผลการโต้วาที

การตัดสินให้มีฝ่ายชนะ และฝ่ายแพ้ อาจทำได้ด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

1. การตัดสินโดยคณะกรรมการ ตามปกติผู้จัดให้มีการ โต้วาทีจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่ง มีจำนวน 2-3 คน เป็นผู้ตัดสินผลการโต้วาที
2. การตัดสินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ตามปกติแล้วการโต้วาทีนั้น มักจะมีผู้ทรงคุณวุฒิมานั่งฟังอยู่ด้วยจำนวนหนึ่ง คณะผู้จัดอาจเชิญให้ผู้ทรงคุณวุฒิเหล่านั้นเป็นผู้วิจารณ์ฝ่ายใดเป็นฝ่ายชนะ ฝ่ายใดเป็นฝ่ายแพ้ ผู้ฟังก็จะได้รับทราบเหตุผลผลการแพ้ชนะไปด้วย การเชิญผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้มีเกียรติให้เป็นผู้ตัดสินการโต้วาทีนั้น ควรเชิญมาล่วงหน้าจะดีกว่าเชิญ ณ ที่นั้นเลย
3. ประชามติการโต้วาทีเป็นผู้ตัดสิน ในบางกรณีประธานการโต้วาทีจะเป็นผู้ตัดสิน โต้วาทีด้วยบางครั้งผลการตัดสินของคณะผู้ตัดสินปรากฏว่าเสมอกัน ประธานก็จะต้องเป็นผู้ชี้ขาด
4. ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสิน ผู้ฟังเป็นผู้ที่ตัดสินใจในการโต้วาทีในครั้งนั้นอย่างจริงจังจึงได้มาฟัง เพราะฉะนั้นเขาจะฟังด้วยความสนใจและตั้งใจ การให้ผู้ฟังเป็นผู้ตัดสินก็นับว่าดีในแง่ที่ว่าผู้ฟังได้มีส่วนร่วมด้วย และอาจจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ยุติธรรมได้ วิธีการตัดสินมักจะให้ผู้ฟังยกมือ หรือลงบัตร หรือปรบมือ ซึ่งใช้การจับเวลาความนานของการปรบมือ (ศูนย์พัฒนาจิตเฉลิมพระเกียรติ, 2546)

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรม (จากการตอบ คำถาม/ แสดงความ กตัญญู)	เข้าใจ ความหมาย ของควมมี วินัย			เข้าใจ ความสำคัญ และความ จำเป็นของ ควมมีวินัย			รู้สาเหตุของ ปัญหาการ ขาดวินัย			รู้แนวทางการ แก้ปัญหาการ ขาดวินัย			มีเจตคติที่ดี ต่อควมมี วินัย			หมายเหตุ (ระบุสาเหตุใน กรณีที่นักเรียน ได้คะแนน 1 คะแนน)
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1.																
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																
8.																
9.																
10.																

เกณฑ์การประเมิน

ระดับเกณฑ์

ดี

พอใช้ ปรับปรุง

ระดับคะแนน

3

2

1

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 เหตุใดคนจึงขาดวินัย

เวลา 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมาย ความสำคัญของจัดการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ และความจำเป็นในวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัย

1.2 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ค้นคว้า คิดเพื่อให้ได้ความรู้ และสามารถสร้างความคิดรวบยอดได้

1.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุของการขาดวินัย โดยรู้จัก สังเกต เปรียบเทียบ สรุป จำแนกแยกแยะ และจัดความรู้ให้เป็นระบบ หรือหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง

2. แนวคิด

สิ่งที่พึงปรารถนาเกี่ยวกับวินัยในโรงเรียน คือ การมีวินัยในตนเอง ตามแนวคิดทางสังคมวิทยา และจิตวิทยา ถือว่า วินัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้โดยการพัฒนานิสัย การควบคุมตนเอง และระลึกเสมอถึงความรับผิดชอบของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมบรรยากาศ ในโรงเรียนมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อปัญหาวินัยในโรงเรียน ถ้าหากโรงเรียนมีบรรยากาศ เอื้อต่อการเรียนการสอน ปัญหาทางวินัยในโรงเรียนจะลดน้อยลง โรงเรียนที่มีปัญหาทางวินัยค่อนข้างรุนแรง มักมีลักษณะดังนี้

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2545, หน้า 102-105 อ้างอิงจาก Ovard, n.d.) ได้ให้ความเห็นว่า ปัญหาทางการขาดวินัยอาจเกิดจากเหตุผลหลาย ๆ อย่าง สาเหตุสำคัญ ๆ เช่น

1. ความบกพร่องทางการฝึกหัด และการพัฒนาการ
2. ขาดความสนใจในวิชาการเรียน
3. กระบวนการสอนไม่ดี (poor teaching)
4. การบริหารโรงเรียนไม่ดี และขาดประสิทธิภาพ
5. มีปัญหาทางครอบครัว
6. มีความบกพร่องในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม
7. คบเพื่อนที่เลว
8. มีความบกพร่องทางร่างกาย
9. ขาดความรับผิดชอบ
10. มีปัญหาในการปรับตัวเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น

สาเหตุของการขาดวินัย ดังได้กล่าวข้างต้น การขาดความรับผิดชอบจะเป็นเรื่องสำคัญสำหรับในโรงเรียนมัธยมศึกษา การปรับตัวเข้าสู่วัยรุ่นเป็นปัญหาที่สำคัญไม่น้อยเลย

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545, หน้า 102-105 อ้างอิงจาก Gorton, 1983, pp. 328-329)

ได้อธิบายให้เห็นว่า ปัญหาของวินัยมีสาเหตุสำคัญ 3 ประการดังนี้

1. ปัญหาที่เกิดจากโรงเรียน ปัญหาประเภทนี้เกิดจาก

- 1) การสอนไม่ดี ไม่มีคุณภาพ
- 2) หลักสูตรไม่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน
- 3) ตารางสอนขาดความยืดหยุ่น
- 4) โปรแกรมการเรียนไม่เหมาะสมกับพื้นฐานของนักเรียน

2. ปัญหาที่เกิดจากตัวนักเรียน ปัญหาประเภทนี้เกิดจาก

- 1) นักเรียนไม่เข้าใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ
- 2) นักเรียนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องมีระเบียบนั้น ๆ
- 3) พื้นฐานทางการศึกษาของนักเรียนไม่ดี
- 4) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ดี
- 5) นักเรียนถูกกระทบกระเทือนทางจิตใจ
- 6) บุคลิกภาพระหว่างครูกับนักเรียนขัดแย้งกัน

3. ปัญหาที่เกิดจากบ้าน และสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัญหาประเภทนี้เกิดจาก

- 1) บิดา มารดาใช้อำนาจมากกว่าเหตุผล
- 2) บ้านอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม มีอาชญากรรมบ่อย ๆ
- 3) นักเรียนต้องทำงานหนักหลังเลิกเรียนแล้ว หรือต้องทำงานจนดึกเกินไป โดยสรุป

แล้วปัญหาทางวินัยในโรงเรียนเกิดจากสาเหตุสำคัญ ดังนี้

- 1) บรรยากาศในโรงเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนการสอน
- 2) นักเรียน อาจเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์
- 3) กลุ่มเพื่อน เพื่อนที่ไม่ดีย้อมสร้างปัญหาได้เสมอ
- 4) ครู อาจเป็นผลมาจากการสอนที่ไม่ดี ครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อนักเรียน ครูไม่ให้ความเป็นธรรมแก่นักเรียน

- 5) บ้าน อาจเป็นผลมาจากขาดความอบอุ่นภายในบ้าน บ้านตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมไม่ดี

- 6) สังคม อาจเป็นเพราะสังคมโดยทั่วไปขาดระเบียบวินัย บุคคลในสังคมไม่เคารพ

กฎกติกา ไม่มีวินัยในตนเอง

3. เทคนิค การจัดการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ (Concept Mapping Technique)
การระดมสมอง (Brainstorming Method) และ การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion)

4. เนื้อหาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์เป็นกระบวนการที่ให้นักเรียนนำมโนทัศน์ในเนื้อหาสาระที่ได้เรียนรู้มาจัดระบบ จัดลำดับ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์แต่ละมโนทัศน์ที่มีความเกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นกรอบมโนทัศน์ขึ้น รูปแบบของกรอบมโนทัศน์ หรือผังมโนทัศน์ หรือผังโนภาพ มโนคติ หรือผังความสัมพันธ์ทางความหมาย มีผู้นำเสนอไว้มากมาย หลากหลายรูปแบบ สำหรับการนำรูปแบบกรอบมโนทัศน์หลาย ๆ รูปแบบมาใช้นั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูล องค์ประกอบต่าง ๆ ของข้อมูล ที่มีความเหมาะสมกับโครงสร้างของกรอบมโนทัศน์ ตลอดจนความต้องการของผู้ใช้ (สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, 2547 ค, หน้า 175-176) ในกิจกรรมการเรียนรู้นี้ขอนำเสนอรูปแบบของกรอบมโนทัศน์เพียงหนึ่งรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และเกิดประโยชน์ คือ แผนภูมิ ก้างปลา หรือแผนผังก้างปลา (Fishbone Map)

5. กระบวนการจัดกิจกรรม

5.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5.1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แล้วนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการถามนักเรียนว่า “ทำไมโลกของเราจึงร้อนขึ้นทุกวัน” ให้นักเรียนช่วยกันตอบ จากนั้นครูสรุปผลและบอกนักเรียนว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เรารับรู้ ทั้งที่เห็นเป็นรูปธรรมหรือเป็นนามธรรม เช่น ความคิด ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของคน ล้วนมีสาเหตุการเกิดต่าง ๆ กัน พฤติกรรมการขาดวินัยนั้นก็เช่นกัน มีสาเหตุที่ต่างกันไป ดังนั้นลองวิเคราะห์สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมขาดวินัยร่วมกัน

5.2 ขั้นกิจกรรม

5.2.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน โดยนับเลข 1-4 ให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันแยกออกมาเพื่อเข้ากลุ่มเดียวกัน และเรียกชื่อกลุ่มตามหมายเลขที่นักเรียนนับ

5.2.2 เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มแล้วให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอชื่อหัวหน้ากลุ่มเพื่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม เพื่อบันทึกสรุปการทำกิจกรรม

5.2.3 ครูแจกใบงานกลุ่มละ 1 ใบงาน โดยแบ่งใบงานที่ 2.1, 2.2, 2.3 และ 2.4 ให้กลุ่ม 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ ให้เวลา 5 นาที สำหรับนักเรียนได้ร่วมกันศึกษาเหตุการณ์ที่เป็นปัญหา อันเกิดจากการขาดวินัยของคนที่เกิดขึ้นในภาพข่าวตามใบความรู้

5.2.4 ครูแจกใบความรู้ที่ 2.1 ให้แต่ละกลุ่มใช้เวลาประมาณ 5 นาที ในการศึกษา รูปแบบการจัดกรอบมโนทัศน์แบบแผนผังก้างปลา (Fishbone Map) พร้อมทั้งให้ครูซักถามข้อสงสัยของนักเรียน และอธิบายเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจ

5.2.5 ครูให้เวลานักเรียน 30 นาทีในการนำเหตุการณ์จากใบงานที่ 2.1, 2.2, 2.3 และ 2.4 มาวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดปัญหาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ตามใบความรู้ที่ 2.1 ให้นักเรียนใช้วิธีการระดมสมอง โดยมีประธานเป็นผู้ดำเนินการ และเลขานุการเป็นผู้บันทึกความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่ม

5.2.6 ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเพื่อนำเสนอผลการเรียนรู้หน้าชั้นเรียน กลุ่มละ 5 นาที

5.3 ขั้นสรุป

5.3.1 ครูตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการร่วมคิดของตน และของกลุ่ม เช่น เหตุใดนักเรียนจึงคิดว่าสิ่งที่นักเรียนคิดเป็นสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากข่าวในใบงาน โดยซักถามแต่ละกลุ่มเมื่อจบการนำเสนอ พร้อมซักถามเพื่อนกลุ่มอื่นว่าเห็นด้วยกับกลุ่มที่นำเสนอหรือไม่ หรือมีความคิดเห็นแตกต่างหรือเพิ่มเติมจากสิ่งที่เพื่อนได้นำเสนอมาแล้วอย่างไร

5.3.2 ครูให้นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปความเห็นเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัย โดยใช้วิธีการตั้งคำถาม แล้วครูสรุปอีกครั้งหนึ่ง

6. สื่อการจัดกิจกรรม

- 6.1 ใบงาน ที่ 2.1 จั๊บ 3 เด็กแสบลักมือถือ 10 ชุด
- 6.2 ใบงานที่ 2.2 นักเรียนหญิง-ชาย เซ็กซ์หมู่ ดำรงบุกรวบค่านามโรค 10 ชุด
- 6.3 ใบงานที่ 2.3 ม.3 คัดล่อมอร์ลันถูกเพื่อนด่า 10 ชุด
- 6.4 ใบงานที่ 2.4 โจ้ยิง ผญบ.ดีเด่นดับหลังเข้าห้ามวัยรุ่นตีกัน 10 ชุด
- 6.5 ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง แผนผังก้างปลา(Fishbone Map) 40 ชุด

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลเป็นกลุ่มด้วยการใช้แบบสังเกตการทำกิจกรรมกลุ่ม และประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้โดยพิจารณาจากประเด็น ดังต่อไปนี้

7.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

7.2 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความรู้ ความเข้าใจ ความหมาย ความสำคัญของ การจัดเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ และ ความจำเป็นในวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการขาดวินัย

7.3 หากประเมินแล้วนักเรียนได้ผลการประเมินต่ำกว่า 80% ให้บันทึกแล้วสัมภาษณ์ นักเรียนถึงสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ แล้วพูดคุยทำความเข้าใจถึงปัญหา และแนวทางการแก้ไข เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองด้านการ ทำงาน ร่วมกัน การคิดวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหา การมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ค้นคว้า คิดเพื่อให้ได้ความรู้ และการสร้างความคิดรวบยอดของพฤติกรรมความมีวินัย

ใบงานที่ 2.1

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเหตุการณ์จากข่าวในใบงาน แล้ววิเคราะห์ด้วยกระบวนการตามใบความรู้ที่ครูแจกให้

“จับ 3 เด็กแสบลักมือถือ”

ตร.ร้อยเอ็ด บุกรวบเด็ก ม.1 วัย 13 ปี 3 คน คาห้องพักโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาส หลังก่อเหตุขโมย จยย. - มือถือ เปิดปากสารภาพเห็นคนอื่นมีใช้ เลยอยากมีบ้าง แต่ไม่มีเงินซื้อ

พ.ต.ท.ภากร สุขประเสริฐ สวป.สภ.อ.เมืองร้อยเอ็ด นำกำลังชุดเฉพาะกิจเข้าจับกุมเด็กนักเรียนชายชั้น ม.1 อายุ 13 ปี จำนวน 3 คน ในหอพักโรงเรียนสำหรับเด็กด้อยโอกาสใน อ.เมือง จ.ร้อยเอ็ด เมื่อเวลา 00.30 น. วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พร้อมยึดรถจักรยานยนต์ยี่ห้อ เพรซ สีดำ ไม่ติดแผ่นป้ายทะเบียน และโทรศัพท์มือถือยี่ห้อ ไอโมบาย รุ่น 508 ทั้งนี้ เมื่อเวลา 20.30 น. วันที่ 20 กุมภาพันธ์ นายเดชณรงค์ เจริญสมบัติ อายุ 40 ปี เจ้าของร้านซ่อม และจำหน่ายมือถือไอดี เทเลคอม ในตลาดไนท์บาซาร์ ได้เข้าแจ้งความต่อ พ.ต.ต.บรรเจิด ชมภูพฤกษ์ พนักงานสอบสวน สภ.อ.เมืองร้อยเอ็ด ว่ามีเด็กผู้ชาย 3 คน คนแรกทำที่เข้ามาสอบถามราคา และขอดูโทรศัพท์มือถือคนที่สองคอยดูด้านทางอยู่หน้าร้าน และคนที่สามจอดรถจักรยานยนต์รออยู่ที่ลานจอดรถในห้างสรรพสินค้าร้อยเอ็ดพลาซ่า ด้านหน้าตลาดไนท์บาซาร์ พบสบโอกาสเจ้าของร้านเผลอได้ฉกโทรศัพท์วิ่งหลบหนีไปหาเพื่อนที่จอดรถรออยู่

หลังเกิดเหตุ นายเดชณรงค์วิ่งตามไปพบเด็กคนที่ยืนดูด้านทางหลอกให้วิ่งไปอีกทางจึงคลาดกัน เมื่อย้อนกลับมาที่ร้านพบเด็กคนเดิมซักถามจนทราบความจริงว่า เป็นเพื่อนกับคนที่วิ่งราวโทรศัพท์ และขณะนี้เพื่อนหลบซ่อนอยู่ในหอพักโรงเรียน ดำรวจจึงนำกำลังออกติดตามจับกุมตัว

สอบสวนเด็กทั้งสามคน ให้การรับสารภาพว่า ก่อนเกิดเหตุชวนกัน โดดเรียนจี รถจักรยานยนต์ซื้อมาเข้ามาเที่ยวในตัวเมือง เห็นเด็กคนอื่น ๆ มีโทรศัพท์มือถือใช้ก็อยากมีบ้าง แต่ไม่มีเงินซื้อจึงวางแผนวิ่งราวโทรศัพท์จากร้านไอดี เทเลคอม สำหรับรถจักรยานยนต์คันที่ใช้ก่อเหตุ ก็ขโมยมาเนื่องจากเวลาเข้าตัวเมืองลำบากไม่มีรถใช้

จากการตรวจสอบรถจักรยานยนต์ คันดังกล่าวเป็นของนายพิษณุ ธนเศรษฐา อายุ 29 ปี เจ้าของร้านไต้เต็กเบเกอรี่ หายไปขณะจอดอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าร้อยเอ็ดพลาซ่า เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ที่ผ่านมา หลังเสร็จสิ้นการสอบปากคำ พนักงานสอบสวนจึงส่งตัวเด็กทั้งสามคนให้สถานพินิจคุ้มครองเด็ก และเยาวชน จ.ร้อยเอ็ด (คม ชัด ลึก, 2550, หน้า 10)

ใบงานที่ 2.2

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเหตุการณ์จากข่าวในใบงาน แล้ววิเคราะห์ด้วยกระบวนการตามใบความรู้ที่ครูแจกให้

นักเรียนหญิง- ชาย เช็กซ์หนุ่ม ตำรวจบุกรวบค่านารูด

เมื่อเวลา 15.00 น. วานนี้ (12 ธ.ค.) เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช รับแจ้งว่ามีนักเรียนชายหญิง มาเปิดห้องพักโรงแรมแอปปีอินน์ ริมถนนเอเชียสายทุ่งสง-สุราษฎร์ธานี หมู่ 7 ต.หนองหงส์ มั่วสุม ขอให้ไปตรวจสอบด้วย

จากการตรวจสอบพบ โรงแรมดังกล่าวมีลักษณะเป็นม่านรูด โดยนักเรียนทั้งหมดมาขอเปิดห้องพัก 3 ห้อง เจ้าหน้าที่ขอกุญแจสำรองเปิดประตู ห้องแรก พบ หญิงชายวัยรุ่นคนหนึ่งสภาพเปลือยกายนอนกอดก่ายกันอยู่บนเตียง ปลายเตียงพบชุดนักเรียนวางกองรวมกันอยู่ ทราบชื่อฝ่ายชาย นายหนู่ย (นามสมมติ) อายุ 17 ปี ฝ่ายหญิงชื่อ น.ส.น้อย (นามสมมติ) อายุ 16 ปี ทั้งคู่เป็นนักเรียน ชั้นปวช. 1 สถาบันมีชื่อแห่งหนึ่งใน อ.ทุ่งสง

เมื่อตรวจสอบ ห้องที่สอง เจ้าหน้าที่ตำรวจถึงกับตะลึง เมื่อพบภาพชายวัยรุ่น 4 คน สภาพเปลือยกำลังนัวเนียอยู่กับหญิงวัยรุ่น 2 คน ลักษณะ “เช็กซ์หนุ่ม” เมื่อทั้งหมดเห็นตำรวจถึงกับน้ำซัดเป็นไถ่ต้ม จึงคว้าเสื้อผ้ามาสวมใส่กันชุดมุน เจ้าหน้าที่ตรวจค้นภายในห้องพักพบขวดเบียร์มีร่องรอยดื่มกินไปแล้ว 5 ขวด ถุงยางอนามัยใช้แล้ว 4 อัน และยังไม่ได้ใช้อีกจำนวนหนึ่ง

ส่วนห้องสุดท้าย มีนักเรียนชาย 3 คน หญิง 2 คน ไหวตัวทันเปิดประตูจึงหนีไปได้ ตรวจสอบภายในห้องพักพบขวดเบียร์มีร่องรอยดื่มกิน 4 ขวด ถุงยางอนามัยใช้แล้ว 4 อัน ผ้าปูที่นอนยับยู่ยี่เปรอะเปื้อนด้วยคราบอสุจิ

สอบปากค่านายหนู่ย (นามสมมติ) ให้การว่า ขับรถกระบะของพ่อ ซึ่งเป็นนายทหารรับเพื่อนชาย และหญิงร่วมสถาบัน 11 คน และต่างสถาบัน 2 คน รวม 13 คน ไปเปิดห้องพักโรงแรมดังกล่าวพร้อมกับตั้งเบียร์มานั่งดื่มกินจนกระทั่งเมา จากนั้นได้ร่วมหลับนอนในลักษณะเช็กซ์หนุ่ม แต่ระหว่างร่วมหลับนอนถูกตำรวจบุกรวบตัวเอาไว้ได้เสียก่อน

(ไทยรัฐ, 2549, เข้าถึงได้จาก <http://hilight.kapook.com/view2.php?id=5187>)

ใบงานที่ 2.3

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเหตุการณ์จากข่าวในใบงาน แล้ววิเคราะห์ด้วยกระบวนการตามใบความรู้ที่ครูแจกให้

ม.3 คิณณมอริ ถิ่นถูกเพื่อนดับ

เมื่อ เวลา 02.30น.วันที่ 4 มี.ค. ร.ต.อ.สิทธิเดช ไตราริ ร้อยเวร สภ.อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา รับแจ้งจาก รพ.วังน้อย ว่ามีเด็กนักเรียนถูกกระสุนปืนเสียชีวิต จึงรีบไปตรวจสอบ พบศพ ด.ช.ภูษงค์ ยี่ขัน อายุ 14 ปี นักเรียนชั้น ม.3 โรงเรียนแห่งหนึ่งถูกกระสุนปืน 11 มม. ที่หน้าอกซ้าย 1 นัด สอบสวนได้ความว่า ก่อนเกิดเหตุผู้ตายพร้อมกับเพื่อนอีกประมาณ 10 คน ไปงานเลี้ยงศิษย์เก่าที่ตัวเองเคยเรียนมา แต่ระหว่างอยู่ในงาน เกิด ไปมีเรื่องกับคู่อริ เลยพากันมาตีกรออีกฝ่ายที่ศาลาใกล้สถานที่จัดงาน ระหว่างนั้น เพื่อนคนหนึ่งในกลุ่ม คว่ำปิ่นออกมาไขว้แต่กระสุนเกิดลั่นถูก ด.ช.ภูษงค์เสียชีวิตดังกล่าว ส่วนเพื่อน ๆ หลังนำตัวส่ง รพ. ต่างแยกย้ายกันหลบหนีไป (เดลินิวส์, 2550, หน้า 14)

ใบงานที่ 2.4

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันศึกษาเหตุการณ์จากข่าวในใบงาน แล้ววิเคราะห์ด้วยกระบวนการตามใบความรู้ที่ครูแจกให้

โจทย์ปัญหา.เตีเด่นดับหลังเข้าห้ามวัยรุ่นตีกัน

เมื่อเวลา 02.30 น. วันที่ 31 ธันวาคม ร.ต.ต.อาคม โฉมศรี ร้อยเวร สก.อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี รับแจ้งเกิดเหตุยิงกันบริเวณถนนริมแม่น้ำแม่กลอง หมู่ 8 ต.คู้ข่ม อ.บ้านโป่ง จึงไปตรวจสอบ พบร่างโหล่ของนายเสนห์ สันทอง อายุ 57 ปี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 ต.คู้ข่ม นอนหายใจวรินอยู่ริมถนน ตรวจสอบพบบาดแผลถูกยิงด้วยปืนขนาด 11 มม. ที่ชายโครงขวาและท้ายทอยด้านซ้ายกระดูกสะทูดด้านหลัง ห้างไปเล็กน้อยพบร่างนายทวิช ภู่งาม อายุ 25 ปี เจ้าหน้าที่อปพร. ต.คู้ข่ม นอนร้องครวญครางสภาพถูกยิงด้วยกระสุนปืนชนิดเดียวกัน เข้าที่หน้าท้อง 1 นัด กระสุนฝังใน จึงรับนำร่างทั้งสอง ส่ง รพ.บ้านโป่ง แต่นายเสนห์ทนพิษบาดแผลไม่ไหวเสียชีวิตในเวลาต่อมา ส่วนนายทวิชแพทย์ผ่าตัดช่วยชีวิตไว้ได้

จากการตรวจสอบที่เกิดเหตุ พบปลอกกระสุนขนาด 11 มม. ตกอยู่ 4 ปลอก และรถจักรยานยนต์ยี่ห้อยามาฮา มีโอ สีชมพู ทะเบียน ขพค 549 ราชบุรี ล้มอยู่ จากการสอบสวนทราบว่า ก่อนเกิดเหตุผู้ตายได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดบริการประชาชนในโครงการป้องกันอุบัติเหตุ 7 วันอันตรายช่วงเทศกาลปีใหม่

กระทั่งเวลา 02.00 น.จึงเลิกจุดบริการ ขณะกลับบ้านพบกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งทะเลาะวิวาทกัน จึงเข้าไประงับเหตุ โดยกลุ่มวัยรุ่นทั้งจักรยานยนต์คันดังกล่าวไว้ผู้ตายจึงแจ้งให้สายตรวจมาตรวจสอบ ขณะที่ยืนรอมีนายทวิชอยู่เป็นเพื่อน ต่อมากลุ่มวัยรุ่นแกล้งบ้านนครชุมน์ ทราบชื่อต่อมาคือ นายบุญหนา อายุ 22 ปี นายอภิสิทธิ์ อายุ 22 ปี นายบุญเสริม อายุ 31 ปี และนายวัชร อายุ 17 ปี กลับมาพร้อมอาวุธเพื่อล้างแค้นคู่กรณีแต่ไม่พบ ผู้ตายจึงบอกให้กลับไป จากนั้นมีเสียงตะโกนให้ยิงจนผู้ตาย และนายทวิชล้มพบบนพื้น ก่อนวัยรุ่นขึ้นรถหลบหนีไป

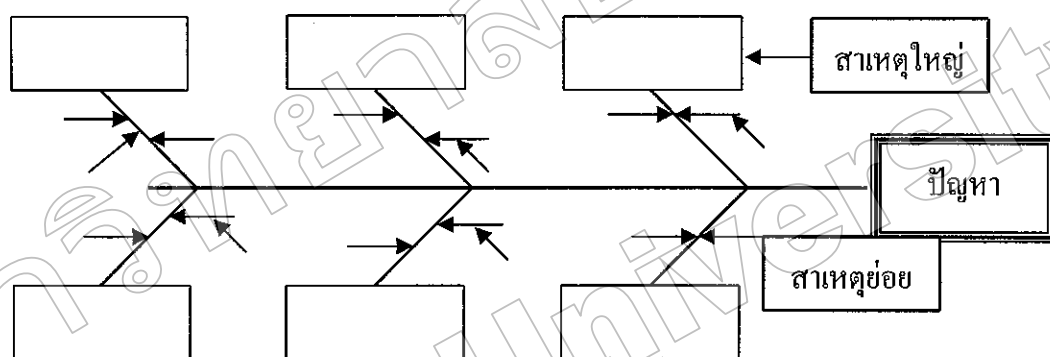
ต่อมาช่วงสายวันเดียวกัน นายวงศ์ศักดิ์ สวัสดิ์พานิชย์ ผู้ว่าฯ ราชบุรี เดินทางมาที่ รพ.บ้านโป่ง เพื่อดูศพนายเสนห์ และเยี่ยมอาการนายทวิช จากนั้นได้กำชับกับ พ.ต.อ.สุพัฒน์ เชนชิด ผกก.ให้เร่งสืบสวนติดตามคนร้ายมาดำเนินคดีโดยเร็ว ทั้งนี้ประวัติของนายเสนห์เคยได้รับรางวัลผู้ใหญ่บ้านดีเด่นติดต่อกันมานานับสิบปี (เดลินิวส์, 2550, หน้า 14)

ใบความรู้ที่ 2.1

เรื่อง แผนผังก้างปลา(Fishbone Map)

Fishbone Map (แผนผังก้างปลา)

เป็นแผนผังที่นำเสนอข้อมูลที่มีประเด็นปัญหาหลักแล้วเสนอสาเหตุหรือผลต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบเกี่ยวข้องกัน โดยนำเสนอเป็นแผนผังดังนี้

การวิเคราะห์ปัญหาด้วยวิธีก้างปลา

1. หาปัญหา และหาสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดปัญหานั้น ๆ
2. จัดหมวดหมู่ของปัญหาโดยปัญหาใดที่เป็นปัญหาหลัก ปัญหารอง ปัญหาย่อย
3. นำหมวดหมู่ใหญ่มาจัดเป็นก้างใหญ่ คือหัวข้อใหญ่ หรือสาเหตุใหญ่ เช่น สาเหตุจากตัวนักเรียนเอง จากครู จากผู้ปกครอง จากเพื่อน ๆ จากสังคม เช่น

หัวปลา	คือ	ตัวปัญหา
ก้างปลา	คือ	สาเหตุใหญ่
ก้างย่อย	คือ	สาเหตุของสาเหตุใหญ่
ก้างฝอย	คือ	สาเหตุของสาเหตุย่อย

แบบสังเกตการทำกิจกรรมกลุ่ม

รายการประเมิน กลุ่ม.....	ผลการสังเกต		คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้
	(2คะแนน)	(1คะแนน)		
1. ก่อนทำกิจกรรม				
- การวางแผนทำกิจกรรม	มี	ไม่มี	2	
- การแบ่งงานให้สมาชิก	ครบ	ไม่ครบ	2	
- การไต่ร่รตรงทบทวนแผน	ทำ	ไม่ทำ	2	
2. ขณะทำกิจกรรม				
- การร่วมแสดงความคิดเห็น	ครบ	ไม่ครบ	2	
- การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง	ได้	ไม่ได้	2	
- การร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม	ทุกคน	ไม่ทุกคน	2	
- การแก้ปัญหาในระหว่างทำกิจกรรม	ได้	ไม่ได้	2	
- มีการจดบันทึกข้อเสนอแนะของสมาชิก	ทำ	ไม่ทำ	2	
3. การสรุปงาน				
- การสรุปประเด็นต่างๆ	สมบูรณ์	ไม่สมบูรณ์	2	
- ประธานนำเสนอข้อสรุปให้สมาชิกฟัง	ทำ	ไม่ทำ	2	
รวม			(20)	

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรม (จากการตอบ คำถาม/แสดง ความคิดเห็น) กลุ่ม..... รายชื่อ	เข้าใจ การเรียนรู้ แบบจัด กรอบมโน ทัศน์เพื่อ วิเคราะห์ ความมีวินัย			ตระหนักถึง ความจำเป็นใน การวิเคราะห์ สาเหตุของ ปัญหาการขาด วินัย			สามารถ วิเคราะห์ ปัญหาการ ขาดวินัยได้ ถูกต้องและ ครอบคลุม			ร่วมแสดง ความคิดเห็น ในกิจกรรม การเรียนรู้ได้ ถูกต้อง ชัดเจน			มีเจตคติที่ดี ต่อการเรียนรู้ แบบจัด กรอบมโน ทัศน์ เพื่อวิเคราะห์ ความมีวินัย			หมายเหตุ (ระบุสาเหตุ ในกรณีที่ นักเรียนได้ คะแนนใน ช่อง 1 คะแนน)
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1.																
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																
8.																
9.																
10.																

เกณฑ์การประเมิน

ระดับเกณฑ์

ดี

พอใช้ ปรับปรุง

ระดับคะแนน

3

2

1

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 อริยสัจสี่ทางออก

เวลา 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.1 เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการเรียนรู้แบบอริยสัจ และการแสดงบทบาทสมมติเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดวินัย
- 1.2 เพื่อให้ นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้แบบอริยสัจ และการแสดงบทบาทสมมติเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดวินัย
- 1.3 เพื่อให้ นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาการขาดวินัยได้อย่างถูกต้อง และสามารถนำไปพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีวินัยได้

2. แนวคิด

พระธรรมปิฎกได้ให้ทัศนะไว้ในหนังสือ วาทีธรรมเพื่อการพัฒนาตนว่า “ความหมายของการมีวินัยเปลี่ยนไปตามการพัฒนาของมนุษย์ คนที่ยังไม่พัฒนา ไม่มีการศึกษา ก็มองวินัยเป็นเรื่องของการบังคับ พอเริ่มมีการพัฒนา ก็มองว่าเป็นเครื่องฝึกเพื่อชีวิตในสังคมที่ดีงาม รับการฝึกด้วยใจ ยินดีเพื่อให้ชีวิตเจริญพัฒนา และสังคมมีสันติสุข พอพัฒนาดีแล้ว วินัยก็กลายเป็นเครื่องหมายรู้ร่วมกันสำหรับการเป็นอยู่ร่วมในสังคม เพื่อให้ชีวิต และสังคมประสานสอดคล้อง และเกื้อกูลกลมกลืน (พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต, 2544, หน้า 271)

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ได้สรุปความหมายของวินัยและการเกิดวินัย จากการสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทยไว้ว่า วินัย หมายถึง กฎ ระเบียบ ข้อตกลงที่สังคมกำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติเพื่อให้บุคคลอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ความมีวินัยเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

1. วินัยที่เกิดจากสังคมภายนอก หรือผู้อื่นเป็นผู้ควบคุมให้มีวินัยเป็นการกระทำตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โดยได้รับการแนะนำ ชี้แนะ บอกกล่าว สั่ง หรือบังคับ เพื่อให้ปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเหมาะสมในสังคม การแนะนำบอกกล่าวอย่างมีเหตุผลช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามอย่างจริงจังนำไปสู่ความเคยชินที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานของจริยธรรมที่จะนำไปสู่การมีวินัยในตนเอง เรียกว่า “วินัยภายนอก”

2. วินัยที่เกิดจากบุคคลผู้นั้นเป็นผู้ควบคุมให้เกิดวินัยเอง เป็นการตัดสินใจ และเลือกกระทำ ด้วยความสมัครใจของตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากความเคยชินที่มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ หรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม ซึ่งจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข (กรมวิชาการ, 2544 ข, หน้า 17)

3. เทคนิค กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การระดมสมอง (Brainstorming Method) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing) การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ (The Fourth Noble Truths)

4. เนื้อหาการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาคาถวินัยโดยใช้กระบวนการกลุ่มและการระดมสมองบนพื้นฐานการคิดตามแนวทางขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ โดยนักเรียนพยายามค้นคว้าวิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยใช้ลำดับขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจเป็นแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง พร้อมนำเสนอผลการคิดวิเคราะห์ด้วยการแสดงบทบาทสมมติ

การจัดการเรียนรู้ตามขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ มีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. หัวข้อปัญหา
2. ลำดับขั้นตอนการแก้ปัญหา
3. สรุปแนวทางการแก้ปัญหา

ขั้นตอนต่าง ๆ ของอริยสัจ	ขั้นตอนต่าง ๆ ของวิธีการแก้ปัญหา หรือวิธีการ วิทยาศาสตร์ หรือ Reflective Thinking
1. ทุกข์ ชีวิตนี้เป็นความทุกข์อย่างยิ่ง (ดังนั้น ปัญหาของเราคืออะไรทำอะไรจึงจะได้พ้นทุกข์)	1. การกำหนดปัญหา ได้แก่ การพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อกำหนดปัญหาให้ถูกต้องเหมาะสม (ในกรณีนี้เมื่อพิจารณาเห็นว่าชีวิตเป็นความทุกข์อย่างยิ่งแล้ว ก็กำหนดปัญหาได้ว่าทำอะไรจึงจะได้พ้นทุกข์นั่นเอง)
2. สมุทัย สาเหตุใหญ่ที่ทำให้เกิดทุกข์ก็ได้แก่ ตัณหา (ดังนั้น ถ้าเพื่อกำหนดทางกำจัดตัณหาเสีย ได้ทุกข์ก็คงจะหมดไป วิธีการที่อาจทดลอง เพื่อกำจัดตัณหาอาจมีดังนี้ การอดอาหาร การนั่งสมาธิ การเข้าใจสิ่งที่ถูกต้อง ฯลฯ)	2. การตั้งสมมติฐาน เมื่อเข้าใจปัญหาโดยรอบคอบแล้ว เช่น รู้ถึงสาเหตุของปัญหาแล้ว อาจตั้งสมมติฐานหรือทดลอง กำหนดหลักการในการแก้ไขได้ (เช่น กำหนดว่าจะต้อง กำจัดตัณหาเสียให้สิ้นเชิง และกำหนดวิธีการย่อยลงไปอีก ว่า อาจจะอดอาหาร อาจทำสมาธิ เป็นต้น)
3. นิโรธ การดับทุกข์ (ในการให้ได้มาซึ่ง สภาวะนี้จำเป็นต้องดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้ทุกข์ ดับไป หรือเพื่อจะได้พ้นทุกข์จึงทำการอดอาหาร เพื่อเห็นว่าการทำทุกกริยาไม่อาจ พ้นทุกข์ได้ลองทำอย่างอื่นต่อไปอีก)	3. การทดลองและเก็บข้อมูล ลองทำตามที่ตั้งสมมติฐานไว้ แล้ว เช่น ลองอดอาหาร ลองทำสมาธิ ฯลฯ จด และจำผล ของการปฏิบัติแต่ละอย่างไว้เพื่อจะได้พิจารณาต่อไป
4. มรรค จากการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง แล้วก็ตกลงสรุปผลได้ว่า วิธีการที่จะพ้นทุกข์ได้นั้นมีทางเดียว คือ ทางที่เรียกชื่อว่า “มรรค” มีองค์แปด	4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่จะไว้ในขั้นทดลองนั้น เพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งใดแก้ปัญหาที่ กำหนดไว้ตั้งเดิมนั้นได้หรือไม่ประการใด
	5. การสรุปผล นำมาสรุปให้เป็นหลักเกณฑ์ หรือข้อความที่ แน่ชัดว่าได้แก้ปัญหาได้ด้วยวิธีใด และได้ผลประการใด (เช่น สรุปว่า วิธีทุกกริยานั้น ไม่ได้ผลในการดับทุกข์ แต่ การปฏิบัติตามแนวทางของ “มรรคมีองค์แปด” นั้นเป็น ทางเดียวที่อาจพ้นทุกข์ได้ แต่จะพ้นได้ในระดับโลกียะ หรือระดับโลกุตระก็ต้องแล้วแต่เหตุการณ์และบุคคล)

5. กระบวนการจัดกิจกรรม

5.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5.1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แล้วตั้งคำถามถามนักเรียน ว่ารู้จักกิจกรรมที่ชื่อ “อริยสัจ 4” หรือไม่ ให้นักเรียนที่ทราบยกมือตอบทีละคน หรือสุ่มถาม นักเรียนเป็นรายบุคคล ประมาณ 5 คน หากใครตอบถูกให้เพื่อนช่วยกันปรบมือให้กำลังใจ จากนั้น ครูสรุปแล้วนำเข้าสู่ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ต่อไป

5.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

5.2.1 ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 4 กลุ่ม ๆ ละ 10 คน โดยนับเลข 1-4 ให้นักเรียนที่ นับเลขเดียวกันแยกออกมาเพื่อเข้ากลุ่มเดียวกัน และเรียกชื่อกลุ่มตามหมายเลขที่นักเรียนนับ

5.2.2 เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มแล้วให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอชื่อหัวหน้า กลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มเพื่อบันทึกสรุปการทำกิจกรรม

5.2.3 ครูแจกใบงาน ที่ 3.1 ให้กลุ่ม 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับ ให้เวลา 30 นาที สำหรับนักเรียนได้ร่วมกันศึกษาสภาพปัญหาการขาดวินัยที่กำหนดในใบงาน ใช้หัวข้อปัญหาตาม หมายเลขกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ผลที่จะเกิดจากปัญหานั้น สาเหตุของปัญหา และร่วมกันหาแนวทาง แก้ไขปัญหาตามหลักอริยสัจ โดยให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกสรุปผลการระดมสมองของสมาชิกในกิจกรรมนี้

5.2.4 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลจากใบงานที่ 3.1 มากำหนดเป็น สถานการณ์ เพื่อแสดงบทบาทสมมติ พร้อมแจกใบความรู้ที่ 3.1 ให้แต่ละกลุ่มศึกษา และเตรียม การแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เวลาประมาณ 15 นาที

5.2.5 ให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติโดยครูทำฉาก 4 ใบตามชื่อกลุ่ม เพื่อจับ กลุ่มที่จะแสดงก่อน และหลัง โดยให้เวลาในการแสดงแต่ละกลุ่มไม่เกิน 10 นาที

5.3 ขั้นสรุป

5.3.1 ครูร่วมกับนักเรียนอภิปรายการแสดงบทบาทสมมติหลังการแสดงของแต่ละ กลุ่ม ว่าสามารถแก้ปัญหาได้จริงตามที่ กลุ่มนั้นเสนอจริงหรือไม่หรือไม่ อย่างไร

5.3.2 หลังจากทุกกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเสร็จครูสรุปภาพรวมของการแก้ ปัญหาพฤติกรรมขาดวินัย และฝากให้นักเรียนทุกคนมีจิตสำนึกในการพัฒนา และรักษา วินัย ของตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุคคลอื่นในสังคมได้ยึดถือเป็นแบบอย่างต่อไป

6. สื่อการจัดกิจกรรม

- 6.1 ใบงานที่ 3.1 เรื่อง อริยสัจ 40 ชุด
- 6.2 ใบความรู้ที่ 3.1 เรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ 40 ชุด
- 6.3 ฉลาก ชื่อกลุ่ม 4 ใบ
- 6.4 นาฬิกาจับเวลา

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลประเมินนักเรียนเป็นกลุ่มโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ และแบบประเมินการแสดงบทบาทสมมติ โดยพิจารณาจากประเด็น ดังต่อไปนี้

- 7.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการแสดงบทบาทสมมติ
- 7.2 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความสำคัญ ของกิจกรรมการเรียนรู้แบบอริยสัจ และการแสดงบทบาทสมมติเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดวินัย
- 7.3 หากประเมินแล้วกลุ่มใดได้ผลการประเมินต่ำกว่า 80% ให้บันทึกแล้วสัมภาษณ์ นักเรียน ถึงสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ แล้วพูดคุยทำความเข้าใจให้นักเรียนมีความ เข้าใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองด้านความมีวินัย เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข

ใบงานที่ 3.1

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาสภาพปัญหา กลุ่มละ 1 ปัญหา โดยใช้หัวข้อปัญหาตามหมายเลขกลุ่มเพื่อวิเคราะห์ผลที่จะเกิดจากปัญหานี้ สาเหตุของปัญหา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาดตามหลักอริยสัจ

สภาพปัญหา

กลุ่มที่ 1. สังคมโดยทั่วไปขาดระเบียบวินัย บุคคลในสังคมไม่เคารพกฎกติกา ทำให้เกิดแบบอย่างที่ไม่ดีเช่น การกระทำผิดกฎจราจร การทิ้งขยะในที่สาธารณะ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2. การขาดความอบอุ่นในครอบครัว ขาดผู้สั่งสอน ชี้นำ แนวทางที่ถูกต้อง ทำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านสังคม เช่น การไม่ต้องการปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน การขาดความเคารพ และไม่เชื่อฟัง ครู อาจารย์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3. การคบเพื่อนไม่ดี ชักนำไปในทางที่ผิด เช่น การชักชวนกันสูบบุหรี่ ชักชวนกันหนีโรงเรียน เป็นต้น

กลุ่มที่ 4. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ของวัย ทำให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง เช่น การแต่งกายผิดระเบียบ การดัดผมผิดระเบียบของโรงเรียน เป็นต้น

(ตัวอย่าง)

การใช้ขั้นตอนทั้งสี่ของอริยสัจในการแก้ปัญหาการขาดวินัย

ขั้นทั้งสี่ของอริยสัจ	กระบวนการแก้ปัญหา
1. การกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์)	1.1 ผลที่เกิดจากการขาดวินัย เช่น การเกิดอุบัติเหตุจากการฝ่าฝืนกฎจราจร
2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย)	2.1 อะไรน่าจะเป็นสาเหตุแห่งปัญหา เช่น สังคมโดยทั่วไปขาดระเบียบวินัย บุคคลในสังคมไม่เคารพ กฎกติกา
3. ทดลอง และเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ)	3.1 การแบ่งงานกันทำในกลุ่ม มีการเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหารวบรวมข้อมูล และจดบันทึกข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล (ขั้นมรรค)	4.1 นำผลจากการประมวลข้อเสนอนำเสนอหน้าชั้นเรียนในรูปแบบการแสดงบทบาทสมมติ เพื่อให้เพื่อนในชั้นเรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่าสามารถแก้ปัญหาได้จริงตามที่กลุ่มนั้นเสนอจริงหรือไม่หรือไม่ 4.2 เปิดโอกาสให้เพื่อนนักเรียนในกลุ่มอื่น ๆ แสดงความคิดเห็น สรุป และเชื่อมโยงความคิดของแต่ละกลุ่มเข้าด้วยกัน

ใบความรู้ที่ 3.1

เรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ

การแสดงบทบาทสมมติ คือ การกำหนดหัวเรื่อง ปัญหา หรือ สร้างสถานการณ์ขึ้นมาให้คล้ายกับสภาพความเป็นจริง แล้วให้นักเรียนสวมบทบาท หรือแสดงบทบาทนั้นตามความรู้สึกลึกซึ้ง และประสบการณ์ของนักเรียนที่คิดว่าควรจะเป็น ภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงออกทั้งด้านความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงเพื่อการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์

องค์ประกอบของการแสดงบทบาทสมมติ

1. การกำหนดสถานการณ์สมมติ หัวข้อเรื่องหรือปัญหา (ใช้ข้อมูลจากใบงานที่ 3.1)
2. การกำหนดบทบาทสมมติที่ต้องการ พร้อมรายละเอียด
3. การแสดงบทบาทสมมติ
4. กติกาควบคุมการแสดงบทบาทสมมติ ได้แก่ การรักษาเวลา ไม่แสดงสิ่งลามกอนาจาร ไม่ใช้คำหยาบคาย ไม่ใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดงที่อาจเป็นอันตราย เป็นต้น
5. การอภิปรายที่เกี่ยวกับความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมการแสดงบทบาทสมมติ
6. การสรุปผลการเรียนรู้

ตัวอย่างการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ

เรื่อง “วินัยในตนเองเรื่องการเข้าแถวซื้ออาหาร”

องค์ประกอบ

1. สถานการณ์ ในอาคารโรงอาหารของโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าแถวซื้ออาหารอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยในขณะที่ ค.ช.สมชัย ซึ่งมาทีหลังไม่ต่อท้ายแถว แต่เบียดแทรกเข้าแถวตรงกลางแถวทำให้ไม่เป็นระเบียบ
2. ชุดของบทบาท พร้อมรายละเอียดของแต่ละบทบาท
 - 2.1 บทบาทของนักเรียนที่เข้าแถวเป็นระเบียบ จำนวน 10 คน
(ใช้บทบาทชุดสมมติเดียวกัน) ดังนี้

คุณเป็นนักเรียนคนหนึ่งกำลังยืนเข้าแถวร่วมกับคนอื่น ๆ อีก 9 คน อย่างเป็นระเบียบเพื่อซื้ออาหารในโรงอาหารเมื่อ ค.ช. สมชัย มาเบียดแทรกเข้าแถวระหว่างคนที่ 1 และ 2 คุณแสดงความไม่พอใจด้วยการแสดงสีหน้า และท่าทางพร้อมบ่นด้วยคำพูด

2.2 บทบาทของนักเรียนที่เข้าแถวไม่เป็นระเบียบ จำนวน 1 คน

คุณเป็น ค.ช. สมชัย เป็นคนที่มาที่หลังเพื่อซื้ออาหารในโรงอาหารคุณไม่ค่อยทำแถว เพราะคิดว่าช้าไม่ทันใจ จึงเบียดแทรกเข้าแถวระหว่าง คนที่ 1 และ 2 แม้ว่าเพื่อนคนที่เข้าแถวอยู่ก่อนจะแสดงความไม่พอใจด้วยอาการต่าง ๆ คุณก็ไม่สนใจ คุณยืนเฉย ๆ

3. ปัญหาหรืองานของแต่ละบทบาท

3.1 งานของนักเรียนที่มีวินัยในตนเองเข้าแถวอย่างเป็นระเบียบ คือ เข้าแถวอย่างมีระเบียบและแสดงอาการไม่พึงพอใจเมื่อ ค.ช. สมชัย มาเบียดแทรกแถว

3.2 งานของนักเรียนที่แสดงเป็น ค.ช.สมชัย คือ เบียดแทรกเข้าไปตรงกลางแถวทำให้แถวแตกแยกไม่เป็นระเบียบ สร้างความไม่พึงพอใจให้ผู้อื่นที่เข้าแถวอยู่ก่อน

4. กติกาควบคุมการเล่น

- แสดงตามบทบาทที่กำหนดกันในกลุ่ม ไม่แสดงนอกบท
- แสดงบทบาทสมมติภายในเวลาที่กำหนดให้
- ไม่ใช้คำหยาบ หรือแสดงลามกอนาจาร
- ไม่เอาอุปกรณ์ที่อาจเกิดอันตรายมาใช้ในการแสดง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้นเตรียมการ

นักเรียนเตรียมสถานการณ์และชุดของบทบาทตามที่ระบุไว้ข้างต้น

2. ขั้นเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้

นักเรียนเสนอสถานการณ์หรือปัญหาที่จะเรียนรู้ ด้วยการชี้แจงว่าจะเรียนรู้สถานการณ์การซื้ออาหารที่เราพบในชีวิตประจำวัน โดยจะได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมติ

3. ขั้นเลือกผู้แสดง

3.1 ประสานกลุ่มนำข้อมูลที่เตรียมไว้จากใบงาน ที่ 3.1 ให้เพื่อนในกลุ่มช่วยกันเสนอสถานการณ์จำลอง และกำหนดผู้แสดง รวมถึงบทบาทของผู้แสดงแต่ละตัว

3.2 ประธานกลุ่มให้โอกาสเพื่อนในกลุ่มสมัครแสดงบทบาทสมมติ ตามที่ตนเอง
และให้ตัวละครทำความเข้าใจบทบาทที่ได้รับ

4. ขั้นกำหนดตัวผู้สังเกตการณ์หรือผู้ชม

ครู และทีมงานจะทำหน้าที่สังเกตการณ์เพื่อให้การแสดงบทบาทสมมติเป็นไป
ตามกติกา

5. ขั้นแสดง

ผู้แสดงบทบาทสมมติตามที่ได้รับ

6. ขั้นวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดง

เมื่อการแสดงจบลงผู้สอนนำอภิปรายเป็นขั้นตอน ดังนี้

6.1 ให้ผู้แสดงระบายความรู้สึกในการแสดง เช่น มีความคิดเห็นอย่างไรกับ
การกระทำตามบทบาทที่ตนเองได้รับจากบทบาทสมมติ เป็นต้น

6.2 ให้ผู้แสดงบอกความรู้สึกในฐานะที่เป็นผู้ที่ตนเองสวมบทบาท และครู
ผู้สังเกตการณ์รายงานสิ่งที่สังเกตได้ เช่น

- คนที่เบียดแทรกเข้าตรงการรู้สึกอย่างไร เหตุใดจึงทำเช่นนั้น
- คนที่ยืนอยู่ในแถวคนที่ 1 และคนที่อยู่ท้ายแถวมีความรู้สึกอย่างไร เมื่อมีคนมา
แทรกตรงกลางแถว
- ครูผู้สังเกตการณ์เห็นท่าทาง ความรู้สึกของผู้แสดงแต่ละคนอย่างไรบ้างให้

รายงาน

- การกระทำของ ด.ช. สมชัย นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร ส่งผลกระทบต่อ
ใครมีผลดี ผลเสียอย่างไร ทั้งต่อบุคคลและต่อส่วนรวม

7. ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสรุป

ครูใช้คำถามเราใจหรือจงใจให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์อาจใช้ลักษณะ
การอภิปรายเพื่อเชื่อมโยงสู่สภาพความเป็นจริงและสรุปวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมในการเข้าแถวซื้อ
อาหาร โดยเชื่อมโยงและเน้นเรื่องการมีวินัยในตนเอง

- ถ้าในสังคมมีคนเหมือน ด.ช. สมชัย มาก ๆ สังคมจะเป็นอย่างไร
- ถ้านักเรียนอยู่ในเหตุการณ์ทำอย่างใดต่อ ด.ช. สมชัย เหตุใดจึงทำเช่นนั้น
- วินัยในตนเองมีความสำคัญและจำเป็นต่อสังคมอย่างไร

(ให้นักเรียนเก็บใบความรู้นี้ไว้เพื่อใช้ในการกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ อีกในครั้งต่อไป)

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

ประเด็น	พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	ปานกลาง (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1. การกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจน				
2. เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหา การขาดวินัย				
3. มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่ เรียนรู้				
4. มีแนวทางการแก้ปัญหาการขาดวินัย ที่ถูกต้อง				
5. มีเจตคติที่ดีต่อกิจกรรมการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

กลุ่มที่.....

รายชื่อสมาชิก

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

แบบประเมินการแสดงบทบาทสมมติ

กลุ่มที่..... ชื่อ - สกุล	การมีส่วนร่วม ในกลุ่ม	เนื้อหา ของเรื่อง ตรง ประเด็น	การแสดง บทบาท สมมติ	ความคิด ริเริ่ม สร้างสรรค์	สรุปได้ตรง ประเด็น และ ครอบคลุม	รวม
	4	4	4	4	4	20

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

เกณฑ์การประเมิน มีดังนี้

- 4 = ดีมาก
- 3 = ดี
- 2 = ปานกลาง
- 1 = พอใช้

แผนการดำเนินงานกิจกรรมหน่วยที่ 2

เรื่อง ความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ในแผนการดำเนินงานกิจกรรมหน่วยที่ 2 นักเรียนมีความสามารถ ดังนี้

1. มีความรู้ ความเข้าใจในปัญหา ความสำคัญ และความจำเป็นของความรับผิดชอบ
2. มีเจตคติที่ดีต่อความรับผิดชอบ
3. สามารถวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่เกิดจากการขาด

ความรับผิดชอบได้

เนื้อหา

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 3 ความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 1 ความรับผิดชอบสำคัญอย่างไร

เวลา 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 เพื่อให้นักเรียนบอกความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบได้

1.2 เพื่อให้นักเรียนรู้สาเหตุของปัญหาการขาดความรับผิดชอบ และเสนอแนวทางการแก้ไขได้

1.3 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ

2. แนวคิด

ความรับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกของครอบครัว หน่วยงาน สังคมและประเทศชาติ ตลอดจนการวินัยในตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้บุคคล และสังคม เกิดการพัฒนาไปสู่ความเจริญก้าวหน้า และสงบสุข

ความรับผิดชอบ จึงหมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ด้วยความพยายาม รู้จักไตร่ตรองให้รอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย โดยรู้จักหน้าที่ ที่ตนเองกระทำหรือปฏิบัติ และยอมรับผลของการกระทำนั้น ทั้งด้านผลดี และผลเสีย ตลอดจน ทั้งพร้อมที่จะปรับปรุงวิธีปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2546, หน้า 136)

3. เทคนิค กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) และการใช้กรณีศึกษา หรือกรณีตัวอย่าง (Case Study Method)

4. เนื้อหาการเรียนรู้

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบโดยกระบวนการกลุ่ม การอภิปรายกลุ่มย่อย และการใช้กรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง ควรมีสาระซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ อาจเป็นกรณีที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริง ซึ่งในกรณีนั้นมีสถานการณ์ ปัญหาความขัดแย้งอยู่ เช่น ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งอาจ นำมา จากแหล่งข้อมูล เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หรือนำเสนอผ่านสื่อ ดังกล่าว แล้วร่วมกันอภิปรายกลุ่มย่อย หรือระดมสมอง เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้าน

ความรับผิดชอบ พร้อมนำเสนอให้เพื่อนในชั้นเรียนได้รับรู้ถึงข้อสรุปตามแนวคิดของกลุ่มนั้น ๆ เพื่อร่วมวิจารณ์ และหาข้อสรุปที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

5. กระบวนการจัดกิจกรรม

5.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5.1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แล้วให้เวลานักเรียน 5 นาที ทำแบบสำรวจความรับผิดชอบในใบงานที่ 1.1 เพื่อให้นักเรียนทราบระดับความรับผิดชอบของแต่ละคน แล้วตั้งคำถาม ๆ นักเรียนว่า ถ้าคนส่วนมากในสังคมขาดความรับผิดชอบ สังคมนั้นจะเป็นอย่างไร ให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม หรือครูใช้การสุ่มถามจากนักเรียนเป็นรายบุคคลก็ได้

5.2 ขั้นกิจกรรม

5.2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คน โดยใช้วิธีการนับวันจันทร์-ศุกร์ แล้วจัดกลุ่มนักเรียนที่นับวันเดียวกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และให้เรียกชื่อกลุ่มตามวันที่นับ พร้อมทั้งให้ให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอข้อหัวหน้ากลุ่มเพื่อการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มเพื่อบันทึกสรุปการทำกิจกรรม

5.2.2 ครูแจกใบงาน ที่ 1.2 ให้เวลาแต่ละกลุ่ม 10 นาที สำหรับนักเรียนในกลุ่มได้ร่วมกันศึกษา กรณีศึกษา และร่วมกันอภิปรายกลุ่มย่อย ให้ประธานกลุ่มเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายกลุ่มย่อย และเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึก ตามใบงาน

5.2.3 ครูให้เวลาแต่ละกลุ่ม ๆ ละ 5 นาที ในการออกมานำเสนอผลการอภิปรายกลุ่มย่อย ตามลำดับกลุ่มวันจันทร์ถึงศุกร์และเมื่อจบการนำเสนอให้ถามความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนว่าเห็นด้วย หรือไม่ เพราะเหตุใด

5.3 ขั้นสรุป

5.3.1 ครูให้นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปความเห็นเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบโดยใช้วิธีการตั้งคำถามให้นักเรียนช่วยกันตอบ หรือเจาะจงถามนักเรียนที่สังเกตดูว่ายังไม่เข้าใจในประเด็นความรับผิดชอบ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจ และเจตคติ แล้วครูสรุปอีกครั้งหนึ่ง

6. สื่อการจัดกิจกรรม

6.1 ใบงานที่ 1.1 แบบสำรวจความรับผิดชอบ 40 ชุด

6.2 ใบงานที่ 1.2 กรณีศึกษา เรื่อง ชาตรี 40 ชุด

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลใช้แบบสำรวจความรับผิดชอบ และแบบสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้โดยพิจารณาจากประเด็น ดังต่อไปนี้

7.1 พิจารณาจากผลการทำงานแบบสำรวจความรับผิดชอบ ว่านักเรียนมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสังเกตการเปลี่ยนแปลงเจตคติ และพฤติกรรมของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมการเรียนรู้

7.2 การแสดงความคิดเห็น ต่อประเด็นความสำคัญ และความจำเป็นของการเป็นผู้มีความรับผิดชอบ สาเหตุของการขาดความรับผิดชอบ และแนวทางแก้ไข

7.4 การประเมินโดยการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เมื่อประเมินแล้ว พบว่านักเรียนได้ผลการประเมินต่ำกว่า 80% ให้บันทึกแล้วสัมภาษณ์นักเรียนถึงสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ แล้วพูดคุยทำความเข้าใจให้นักเรียนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองด้านความรับผิดชอบ เพื่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ใบงานที่ 1.1

แบบสำรวจความรับผิดชอบ

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจการกระทำหรือการปฏิบัติตนที่ผ่านมาในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้
ตามความจริง ว่าได้กระทำมากน้อยเพียงใด (สมาคมการแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2546,
หน้า 85-86)

หัวข้อ	รายการสำรวจ	ระดับที่กระทำ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
1.	ความรับผิดชอบในการเรียน				
	1.1 เข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ.....				
	1.2 เข้าชั้นเรียนตรงเวลา.....				
	1.3 มีความตั้งใจเรียน.....				
	1.4 ทำงานที่ได้รับมอบหมายครบถ้วน.....				
	1.5 ทำงานที่ได้รับมอบหมายตรงกำหนด.....				
	1.6 มีความกระตือรือร้นทำงานที่ได้รับมอบหมาย.....				
	1.7 ทำงานเต็มความสามารถ.....				
	1.8 สนใจค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเสมอ.....				
	1.9 มีการติดตามเนื้อหาและบทเรียนที่ไม่ได้เข้าเรียน.....				
	1.10 ติดตามแก้ไขผลการเรียนให้ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ.....				

หัวข้อ	รายการสำรวจ	ระดับที่กระทำ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.	ความรับผิดชอบต่อตนเอง				
	2.1 แต่งกายถูกต้องตามระเบียบของสถานศึกษา.....				
	2.2 ปฏิบัติตนตามระเบียบของสถานศึกษา.....				
	2.3 ปฏิบัติตนโดยไม่ให้เกิดผลเสียต่อชื่อเสียงของสถานศึกษา.....				
	2.4 มีส่วนสร้างชื่อเสียงให้กับสถานศึกษา.....				
	2.5 เข้าร่วมกิจกรรมตามที่สถานศึกษากำหนด.....				
3.	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว				
	3.1 ใช้เงินอย่างประหยัดและคุ้มค่า.....				
	3.2 ช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัวด้วยการหารายได้พิเศษ.....				
	3.3 ช่วยครอบครัวทำงานทั้งงานบ้านและงานอาชีพ.....				
	3.4 ประพฤติตนอยู่ในโอวาทของบิดามารดาและผู้ปกครอง.....				
	3.5 ประพฤติและปฏิบัติตนที่ส่งผลให้ครอบครัวมีความสุข.....				

หัวข้อ	รายการสำรวจ	ระดับที่กระทำ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
4.	ความรับผิดชอบต่อสังคม				
	4.1 ปฏิบัติตามกฎหมายจราจร.....				
	4.2 ร่วมรณรงค์ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง.....				
	4.3 หักขยในในที่ที่จัดไว้ให้.....				
	4.4 รักษาสมบัติของส่วนรวม.....				
	4.5 มีมารยาทในการใช้โทรศัพท์.....				
	4.6 เข้าแถวซื้อของและรับบริการต่าง ๆ.....				
	4.7 รักษาชื่อเสียงของชุมชน.....				
	4.8 ปฏิบัติตามกฎหมายและประเพณีอันดีงาม.....				
	4.9 งดเว้นการกระทำที่เป็นการบ่อนทำลายสังคม.....				
	4.10 รักษาและเผยแพร่วัฒนธรรมไทย.....				

หมายเหตุ

1. คะแนนเต็ม 120 คะแนน

2. เกณฑ์การวิเคราะห์

คะแนน 92 – 120

ความรับผิดชอบสูง

คะแนน 60 – 91

ความรับผิดชอบปานกลาง

คะแนน 32 – 59

ความรับผิดชอบต่ำ

คะแนน ต่ำกว่า 31

ขาดความรับผิดชอบ ต้องปรับปรุง

3. ถ้านักเรียนต้องการทราบว่า ควรปรับปรุงความรับผิดชอบด้านใด ก็สามารถ

ไปตรวจสอบดูว่ารายการสำรวจในข้อใดที่มีระดับคะแนน 2 หรือ 1

ใบงานที่ 1.2

กรณีศึกษา เรื่องชาตรี

ชั่วโมงสุดท้ายของบ่ายวันศุกร์ที่ผ่านมาแล้ว มีการประชุมใหญ่ที่หอประชุมของโรงเรียน หลังจากนักเรียนสวดมนต์ไหว้พระตามปกติ ครูใหญ่ของโรงเรียนได้ทำพิธีมอบเหรียญเกียรติคุณ และประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้แก่ชาตรี นักเรียนระดับชั้น ม.3/1 เนื่องจากได้กระทำความดี ที่ควรแก่การยกย่องสรรเสริญ ซึ่งนักเรียนทุกคนมีความภาคภูมิใจในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง

ชาตรีมีหน้าที่ เป็นหัวหน้าสรวัดรนักเรียน ดูแลรับผิดชอบบริเวณหน้าโรงเรียน ซึ่งมี ร้านค้าเล็ก ๆ ขายขนม และเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นที่ชุมนุมของนักเรียน และผู้คนแถวนั้น วันหนึ่งมี นักเรียนหลายคนจากโรงเรียนอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันมาซื้อของที่ร้านนั้น ด้วยความเข้าใจผิดกัน บางประการ จึงเกิดการทะเลาะวิวาทกันขึ้นระหว่างนักเรียนโรงเรียนนั้นกับเพื่อน ๆ ชาตรีพบ เหตุการณ์นี้พอดี แม้เขาจะกลัวอันตราย แต่เขาก็ได้พยายามชี้แจงและห้ามปรามมิให้เหตุการณ์ รุนแรงมากขึ้น แต่ก็โดนลูกหลงถูกผลักล้ม ศีรษะกระแทกกับต้นเสาไฟฟ้าแตก ต้องเจ็บถึง 5 เข้ม อย่างไรก็ตามก็ดีในการเสี่ยงภัยครั้งนี้ เขาได้ใช้ความสามารถชี้แจงให้เรื่องระงับลงได้ และเกิดความ เข้าใจกันดีในที่สุด

คำชี้แจง เมื่ออ่านกรณีศึกษาจบให้แต่ละกลุ่มนำเรื่องดังกล่าวมาอภิปรายกลุ่มย่อย แล้วตอบคำถาม ตามข้อคำถามต่อไปนี้

1. ชาตรีทำหน้าที่อะไรในโรงเรียน.....
2. เพราะเหตุใด ชาตรี จึงได้รับเหรียญเกียรติคุณ
.....
3. เขาจะหลีกเลี่ยงเหตุการณ์เสี่ยงภัยได้หรือไม่
ได้ เพราะ
ไม่ได้ เพราะ
4. ถ้านักเรียนเป็นชาตรีนักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร
เดินหนี เพราะ
เข้าไปช่วย เพราะ
แจ้งให้ครูทราบ เพราะ
แจ้งตำรวจ เพราะ

5. นักเรียนเห็นด้วยกับการกระทำของชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด

.....

.....

6. ในทางกลับกันหากชาติพบเห็นเหตุการณ์นั้น แล้วทำเป็นเฉย เพราะคิดว่าไม่ใช่ธุระ
ของตัวเองที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง นักเรียนจะมีความรู้สึกต่อ ชาติ อย่างไร

.....

.....

.....

7. จากการศึกษาเรื่องดังกล่าว ให้นักเรียนร่วมกันให้ตอบคำถามต่อไปนี้ตามความเข้าใจ
ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม

7.1 ความรับผิดชอบ คืออะไร

.....

.....

.....

7.2 ความรับผิดชอบ มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของคน
ในสังคม อย่างไร

.....

.....

.....

7.3 การที่คนขาดความรับผิดชอบ นำเกิดมาจากสาเหตุใดเป็นสำคัญ

.....

.....

.....

7.4 นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบได้อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

พฤติกรรม (จากการตอบ คำถาม/แสดง ความ คิดเห็น) กลุ่ม..... รายชื่อ	เข้าใจ ความหมาย ของความ รับผิดชอบ			เข้าใจ ความสำคัญ และความ จำเป็นของ ความ รับผิดชอบ			รู้สาเหตุของ ปัญหาการ ขาดความ รับผิดชอบ			รู้แนวทาง การ แก้ปัญหา การขาด ความ รับผิดชอบ			มีเจตคติที่ดี ต่อการมี ความ รับผิดชอบ			หมายเหตุ (ระบุ สาเหตุใน กรณีที่ นักเรียนได้ คะแนน 1 คะแนน)
	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1.																
2.																
3.																
4.																
5.																
6.																
7.																
8.																
9.																

เกณฑ์การประเมิน

ระดับเกณฑ์

ดี

พอใช้ ปรับปรุง

ระดับคะแนน

3

2

1

กิจกรรมการเรียนรู้ หน่วยที่ 2 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

เวลา 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้

1.1 เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ และเข้าใจความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างความตระหนัก เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.2 เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างความตระหนัก เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.3 เพื่อให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์แนวทางการสร้างนิสัย เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง

2. แนวคิด

การมีความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นการรับรู้บทบาทของตนเองที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก ยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดี และผลเสีย

3.เทคนิคที่ใช้ กระบวนการกลุ่ม (Group Process) การระดมสมอง (Brainstorming Method) และการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างความตระหนัก (Awareness Conformation)

4. เนื้อหาการเรียนรู้

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองโดยใช้กระบวนการกลุ่ม การระดมสมอง บนพื้นฐานของกระบวนการสร้างความตระหนัก เป็นกระบวนการที่มุ่งฝึกให้นักเรียนเกิดความสนใจ เอาใจใส่ รับรู้ และเห็นคุณค่าในปรากฏการณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ที่เกิดขึ้นในสังคมหรือข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ครูต้องการให้เกิดความตระหนักเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ เอาใจใส่ และเห็นคุณค่า มีการวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุ ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น และระยะยาว แล้วให้นักเรียนอภิปรายหาข้อมูลหรือหลักฐานสนับสนุนคุณค่าของสิ่งที่ต้องตระหนัก และวางแผนเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเองในเรื่องนั้น ๆ

5. กระบวนการจัดกิจกรรม

5.1 ขั้นนำเข้าสู่กิจกรรม

5.1.1 ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบ แล้วตั้งคำถาม ถามนักเรียนว่า นักเรียนเข้าใจ เรื่อง การมีความรับผิดชอบต่อตนเองหรือไม่ และพฤติกรรมใดบ้างที่บ่งบอกถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเองให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถาม แล้วครูสรุปอีกครั้งหนึ่ง

5.2 ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้

5.2.1 ครูแจกใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง ผลจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ที่เป็นกรณีตัวอย่างเพื่อให้นักเรียนร่วมกันศึกษา และสังเกตพฤติกรรมของบุคคลในกรณีตัวอย่างนั้น

5.2.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 8 คนในการแบ่งกลุ่มดังกล่าวให้นักเรียนนับเลข 1-5 เป็นภาษาอังกฤษ แล้วให้นักเรียนที่นับเลขเดียวกันแยกออกมาเพื่อเข้ากลุ่ม โดยเรียกชื่อกลุ่มตามหมายเลขที่นักเรียนนับ

5.2.2 เมื่อนักเรียนเข้ากลุ่มแล้วให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันเสนอชื่อหัวหน้ากลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มเพื่อบันทึกสรุปการทำกิจกรรม

5.2.3 ครูแจกใบความรู้ที่ 2.1 ให้แต่ละกลุ่มศึกษา แล้วแจกใบงาน 2.1 ให้เวลา 30 นาที เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุ ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นทั้งในระยะสั้น และระยะยาวของเหตุการณ์ในกรณีตัวอย่างที่กำหนดในใบงาน โดยให้หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และเลขานุการกลุ่มเป็นผู้บันทึกสรุปการระดมสมองของสมาชิกในกิจกรรมนี้

5.2.4 ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อมูลจากใบงานที่ 2.1 นำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้เวลาการนำเสนอกลุ่มละ 5 นาที

5.3 ขั้นสรุป

5.3.1 ครูให้นักเรียนทุกคนร่วมกันสรุปความเห็นเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญ และความจำเป็นของการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองแล้วครูสรุปอีกครั้งหนึ่ง

6. สื่อการจัดกิจกรรม

6.1 ใบงานที่ 2.1 เรื่อง ผลจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง 40 ชุด

6.2 ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่อง ขั้นตอนของกระบวนการสร้างความตระหนักในการแก้ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง 40 ชุด

7. การวัดผลและประเมินผล

การวัดผล และประเมินผลใช้การนำเสนอผลจากการระดมสมองในใบงานที่ 2.1 ควบคู่กับการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากประเด็น ดังต่อไปนี้

7.1 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

7.2 การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นความสำคัญ ความจำเป็นของความรับผิดชอบต่อตนเอง สาเหตุของการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง และแนวทางแก้ไข

7.3 หากประเมินแล้วกลุ่มใดได้ผลการประเมินต่ำกว่า 80% ให้บันทึกแล้วสัมภาษณ์นักเรียนในกลุ่ม ถึงสาเหตุที่ไม่ผ่านเกณฑ์ในประเด็นต่าง ๆ แล้วพูดคุยทำความเข้าใจให้นักเรียนมีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง

ใบงานที่ 2.1

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาต่อไปนี เพื่อวิเคราะห์เหตุการณ์ว่าเหตุใด เหตุการณ์นี้จึงเกิดขึ้น และผลที่เกิดจากเหตุการณ์นี้จะเป็นอย่างไร แล้วร่วมกันหาแนวทางแก้ไข ปัญหาตามหลักของกระบวนการสร้างความตระหนัก

สาวปว. เล่นแฮตหายตัวไร้ชะตากรรม

เมื่อเวลา 15.30 น. วันที่ 29 มกราคม นายสมชาย ลือประดิษฐ์ อายุ 49 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป อยู่บ้านเลขที่ 214 / 22 หมู่ที่ 2 ตำบลปากเกร็ด อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี เข้าแจ้งความกับ พ.ต.ท.จรัส นามอมาตย์ สวส.หน.สภ.ต.ย้อยบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ว่านางสาว จุฑามาศ ลือประดิษฐ์ อายุ 17 ปี ลูกสาว นักเรียนชั้นปวช.ปี 2 สถาบันแห่งหนึ่งในจังหวัดลำพูน อยู่บ้านเลขที่ 195/2 หมู่ 6 ตำบลบ้านแป้น อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน จักรยานยนต์หายตัว ออกไปจากบ้านพักตั้งแต่กลางดึกวันที่ 26 มกราคม ที่ผ่านมา ต่อมาพบรถจักรยานยนต์จอดทิ้งอยู่ที่ บขส. ลำพูน สอบถามชาวบ้านทราบว่าคุณสาวซื้อตัวรถทัวร์เดินทางไปจังหวัดขอนแก่น ตอนนี้เป็นห่วงลูกสาวมาก และไม่ทราบชะตากรรมเกรงว่าจะถูกล่อลวงไปในทางเสียหาย หรือตกอยู่ในอันตรายนายสมชายให้การว่า ลูกสาวอาศัยอยู่กับมารดาที่จังหวัดลำพูน ก่อนหายตัวไปเล่าให้มารดาฟังว่าเล่น “แฮต” หรือติดต่อผ่านอินเทอร์เน็ตกับนายเบงก์ อายุ 22 ปี นักศึกษาชั้นปวส. สถาบันแห่งหนึ่งในจังหวัดขอนแก่น ได้นาน 4 – 5 เดือนแล้ว โดยนายเบงก์อ้างว่ามีบ้านพักอยู่ในอำเภอบ้านฝาง จังหวัดขอนแก่น นายสมชายให้การต่อว่า หลังลูกสาวหายตัวไปได้โทรศัพท์ไปหานายเบงก์ตามเบอร์โทรฯ ที่ลูกสาวจดไว้ในสมุดบันทึก นายเบงก์ยอมรับว่าลูกสาวมาหาจริง โดยนัดพบกันที่ บขส. ขอนแก่น จากนั้นให้เงินสดไป 1,000 บาท อ้างว่าลูกสาวต้องการไปทำงานที่จังหวัดนครราชสีมาแต่ตนไม่เชื่อ จึงไปหานายเบงก์ที่บ้านพัก แต่พบเพียงตากับยายของนายเบงก์อยู่ในบ้าน สอบถามก็บอกว่านายเบงก์อยู่กับพ่อที่บ้านพักในตำบลบ้านเป็ด ตนจึงเข้าแจ้งความ ดำรวจลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน พร้อมให้สายตรวจพานายสมชายไปหาลูกสาวที่บ้านพักของพ่อนายเบงก์ แต่ก็ไร้แว่ อย่างไรก็ดีตำรวจจะช่วยสืบสวนตามหาตัวนางสาว จุฑามาศต่อไป นายสมชายกล่าวฝากถึงลูกสาวพ่อแม่ให้อภัยหมดแล้ว หากรับรู้ก็ให้รีบกลับบ้าน และหากนายเบงก์นำตัวลูกสาวไป ก็ให้เอากลับมาส่งคืนด้วยจะไม่เอาเรื่องตามกฎหมาย เพราะจนถึงตอนนี้ยังไม่เคยพบตัวนายเบงก์เลย ไม่รู้ว่าล่อลวงลูกสาวไปหรือไม่ และลูกสาวจะมีชะตากรรมเป็นอย่างไร (เดลินิวส์, 2550, หน้า 14)

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกัน ระดมสมอง เพื่อวิเคราะห์ประเด็นคำถาม และ ตอบคำถามต่อไปนี้

1. จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับ น.ส.จุฑามาศ นักเรียนคิดว่า สาเหตุสำคัญที่ทำให้เหตุการณ์นี้เกิดขึ้น มาจากสาเหตุอะไร
.....
.....
2. หากนักเรียนเป็นพ่อ และแม่ของ น.ส.จุฑามาศ นักเรียนจะรู้สึกอย่างไร
.....
.....
3. ให้นักเรียนบอกสาเหตุของการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองที่มักเกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนเอง
.....
.....
.....
4. ให้นักเรียนวิเคราะห์ผลของการเป็นคนขาดความรับผิดชอบต่อตนเองทั้งในระยะสั้น และระยะยาว จะเกิดผลอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
5. จากเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนมีความรู้สึกต่อความสำคัญ และความจำเป็นของการมีความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างไร
.....
.....
.....
6. จากเหตุการณ์ดังกล่าว นักเรียนมีแนวทางการพัฒนา และแก้ไขพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....

ใบความรู้ที่ 2.1

ขั้นตอนของกระบวนการสร้างความตระหนักในการแก้ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ขั้นตอนการศึกษา	แนวปฏิบัติ
1. ให้นักเรียนสังเกต	- กรณีตัวอย่างในเนื้อหาข่าวตามใบงานที่สร้างให้นักเรียนมีความตระหนัก เกิดความสนใจ และเห็นคุณค่า ของการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ให้นักเรียนวิจารณ์	- นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ สาเหตุ ผลดี ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นในระยะสั้น ระยะยาว ของการมี และการขาดความรับผิดชอบในตนเอง
3. ให้นักเรียนสรุป	- นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมอภิปรายหาข้อมูล หรือหลักฐานต่าง ๆ เช่น เหตุการณ์ในชีวิตประจำวันที่นักเรียนได้ประสบเกี่ยวกับผลของการมี หรือขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง การยกตัวอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิตจากการมีความรับผิดชอบ ต่อตนเอง เป็นต้น เพื่อสนับสนุนคุณค่าของการมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และวางเป้าหมายที่จะพัฒนาตนเอง ให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง

แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้

ประเด็น	พฤติกรรมการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	ปานกลาง (2)	ต้องปรับปรุง (1)
1. มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในกลุ่มชัดเจน และการมีส่วนร่วมในกลุ่ม				
2. เห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แก้ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง				
3. มีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมที่เรียนรู้				
4. มีแนวทางการแก้ปัญหาการขาดความรับผิดชอบต่อตนเองที่ถูกต้อง				
5. มีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาความรับผิดชอบต่อตนเอง				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

กลุ่ม.....

รายชื่อสมาชิก

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.